

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

Mgr. Bc. Monika Mašková

Osobnostní charakteristiky mužů a jejich partnerské preference

Personality characteristics of men and their partner preferences

Studijní program: Psychologie

Praha 2023

Vedoucí práce: prof. PhDr. Petr Weiss, Ph.D., DSc.

Poděkování

V této části bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce, prof. PhDr. Petru Weissovi, Ph.D., DSc., za veškerou pomoc a ochotu během psaní práce a své rodině za neustálou podporu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18. června 2023

Monika Mašková

Abstrakt

Seznamování lidí se stává dominantou online světa, ale otázka, co rozhoduje v partnerské preferenci a výběru, je stále aktuální. Tato práce se zabývá osobnostními charakteristikami mužů v souvislostech partnerských preferencí. Cílem práce je zkoumat souvislosti mezi osobnostními charakteristikami mužů a jejich preferencemi ideální partnerky. Práce se ptá, zda osobnostní charakteristiky ovlivňují partnerskou preferenci u ideálních partnerek nebo je zde osobnostní rovina zanedbatelná. Teoretická část představuje nejdůležitější přístupy k partnerské preferenci a partnerskému výběru. Teoretická část nejvíce zastává teorii homogamie. Kvantitativní výzkum zkoumá muže ve věku 20-35 let pomocí *NEO Osobnostního inventáře* a *Škály ideálního partnera*. Výzkum proběhl formou online dotazníku ($N = 95$) a pomocí statistické analýzy bylo ověřeno pět hypotéz. Ze statistické analýzy dat vyplynulo, že osobnostní rovina muže má vliv na jeho partnerský výběr, ale ne tak veliký, jak bychom se domnívali. Statisticky významný výsledek byl potvrzen u hypotéz H1: Muži s vyšším faktorem **Přívětivost** v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s vyšším faktorem **Vřelost**. H2: Muži s nižším faktorem **Otevřenost vůči zkušenosti** v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s nižším faktorem **Status**. H4: Muži s vyšším faktorem **Extraverze** v NEO, budou signifikantně méně preferovat u partnerky faktor **Atraktivita**.

Klíčová slova: partnerské preference; pětifaktorová teorie; ISM; partnerský výběr

Abstract

Dating is becoming a dominant of the online world, but there is still the question of what determines mate preference and choice. This thesis examines the personality characteristics of men in the context of mate preferences. The aim of this thesis is to examine the relationship between men's personality characteristics and their preferences for an ideal partner. The thesis asks whether personality characteristics influence partner preference in ideal female partners or whether the personality level is negligible. The theoretical part presents the most important approaches to mate preference and mate choice. The theoretical part mostly supports the homogamy theory. The quantitative research examines men aged 20-35 using the *NEO Personality Inventory* and the *Ideal Partner Scale*. The research was done by an online questionnaire ($N = 95$) and five hypotheses were tested using statistical analysis. Statistical analysis of the data revealed that a man's personality characteristics has an influence on his mate preferences, but not as great as we would have thought. A statistically significant result was confirmed for hypothesis H1: Men with a higher **Agreeableness** factor in NEO will significantly more prefer partners with a higher **Warmth** factor. H2: Men with a lower factor of **Openness to Experience** in NEO, will significantly prefer partners with a lower factor of **Status**. H4: Men with a higher **Extraversion** factor in NEO will significantly less prefer a partner with the **Attractiveness** factor.

Key words: partner preferences; five-factor theory; ISM; partner choice

Obsah

Úvod	9
I. Teoretická část.....	11
1. Partnerská preference	11
1.1. Evoluční charakteristiky	12
1.2. Nenáhodné párování	15
1.2.1. Homogamie	15
1.2.2. Partnerská hodnota	17
1.2.3. Imprinting-like efekt a genderové vzorce	19
1.2.4. Heterogamie	19
1.3. Psychologické a sociální charakteristiky	20
1.3.1. Kultura.....	21
1.3.2. Genderové role	22
1.3.3. Osobnostní rysy.....	24
2. Role osobnostních charakteristik	25
2.1. Osobnostní dotazníky v preferenci a výběru partnera	25
2.2. Osobnostní preference a výběr mužů	28
2.3. Typy osobností mužů v preferenci a výběru	29
3. Souhrn teoretické části	31
II. Empirická část	34
4. Cíl výzkumu	34
4.1. Výzkumné hypotézy	34
5. Metodika.....	36
5.1. Výzkumný soubor.....	36
5.2. Měřicí nástroje	36
5.3. Procedura	39
5.4. Statistická analýza	40
5.5. Etika výzkumu	40

6. Výsledky.....	42
7. Diskuze.....	44
8. Závěr.....	53
Reference.....	55
Seznam tabulek	63
Seznam příloh.....	64
Příloha 1 Úvodní seznámení s dotazníkem	I
Příloha 2 Ukázka z dotazníku z oddílu NEO a oddílu ISM	II

Seznam zkratk

ISM Ideal Standard Model/Škála ideálního partnera

NEO NEO Osobnostní inventář

Úvod

Tato práce se zabývá partnerskými preferencemi mužů a jejich osobními charakteristikami, které mohou hrát vliv na jejich partnerské preference a následně partnerský výběr. Práce se zaměřuje na problematiku toho, jaké charakteristiky muži očekávají od potenciálních partnerek a jaké partnerky vybírají v souvislosti s jejich vlastní osobnostní stránkou.

Cílem práce je zkoumat souvislosti mezi osobnostními charakteristikami mužů a jejich preferencemi ideální partnerky. Práce se ptá, zda osobnostní charakteristiky ovlivňují partnerskou preferenci u ideálních partnerek nebo je zde osobnostní rovina zanedbatelná.

Téma pro mě bylo zajímavé z hlediska většího probádání *NEO osobnostního inventáře (NEO)* (Hřebíčková et al., 2004) a jeho aplikování a následně vyhodnocení. Motivací mi bylo více porozumět mechanismům, které aplikují muži při partnerských preferencích a partnerském výběru. Obecně je známo, že muži vybírají zejména na základě fyzických charakteristik (Fletcher et al., 1999; Furnham, 2009; Sprecher & Reganová, 2002; Weiss, 2011 aj.). Mě však zajímalo, jaké další charakteristiky hrají roli v této problematice a zda je i v dnešní společnosti stále fyzická atraktivita hodnocena jako ta nejdůležitější.

První kapitola se zabývá partnerskou preferencí pro ideální partnerky a jejich výběrem z pohledu muže. Kapitola je zaměřena na požadavky mužů, které mají při partnerské preferenci a výběru. Na tyto preference můžeme hledět na základě evolučních charakteristik či na základě čistě psychologických a sociálních. V tomto případě je kladen důraz zejména na nenáhodný výběr a jeho specifika. V této kapitole bude problematizována nejvíce homogamie, která patří k nejčastějšímu výběru. Dále budou probírány mechanismy partnerské hodnoty, a jaký podíl má v preferencích a výběru. Následně se kapitola bude věnovat imprinting-like efektu, genderovým vzorcům a heterogamii. V rámci psychologicko-sociálních charakteristik bude představeno, jakou roli hraje kultura, genderové role a osobnostní rysy.

Druhá kapitola pojednává o osobnostních charakteristikách, které jsou v souvislosti s tématem partnerských preferencí a výběru problematizovány. V práci je pracováno zejména s pětifaktorovou teorií – *neuroticismus, extraverte, otevřenost vůči zkušenosti, přívětivost a svědomitost*. Právě tato kapitola představuje, jaké ženy preferují muži po osobnostní stránce, a poukazuje, jaké osobnostní rysy mužů jsou naopak při výběru preferovány ženami. V této kapitole mimo jiné je problematizováno, které osobnostní charakteristiky vyžadují ženy.

Závěr teoretické části, třetí kapitola, představuje nejdůležitější body, které jsou stěžejní v souvislosti s uskutečněným výzkumem a dávají nám bližší představu, jaké jsou dosavadní závěry na dané téma.

Empirická část propojuje osobnostní faktory dle pětifaktorové teorie v souvislosti se škálami z dotazníku zaměřeného na ideální partnerku. Realizovaný výzkum se zabývá osobnostní rovinou mužů pomocí NEO (Hřebíčková et al., 2004), a jejich partnerskými preferencemi pomocí *Ideal Standard Model (ISM)* (Büyükcán Tetik et al., 2017; Fletcher et al., 1999). Cílem výzkumu je právě prozkoumat souvislosti mezi osobnostními charakteristikami mužů a jejich partnerskými preferencemi ideální partnerky.

Výzkum se soustředí na heterosexuální muže ve věku 20-35 let. Bylo tak zvoleno kvůli hledisku dostupnosti a zároveň vyhodnocení výsledku NEO (Hřebíčková et al., 2004).

Byl zvolen kvantitativní výzkum, kde je testováno pět hypotéz. Stanovené hypotézy vychází z teorie a výsledků výzkumů, které proběhly na podobnou problematiku a zaměřují se zejména na teorii homogamie (Botwin et al., 1997; Dijkstra & Barelds, 2010; Eastwick et al., 2011; Furnham, 2009; Reganová et al., 2000; Štěrbová et al., 2017 aj.).

Jak bylo zmíněno, jako měřicí nástroje byl zvolen osobnostní inventář NEO (Hřebíčková et al., 2004) a ISM (Büyükcán Tetik et al., 2017; Fletcher et al., 1999). Hypotézy byly otestovány statistickou analýzou (lineární regresí) a vyhodnoceny. V diskuzi jsou následně tyto výsledky problematizovány s předešlými výzkumy a navrhnuty možné úpravy do budoucna.

V práci je citováno dle normy APA 7 (American Psychological Association, 2020).

I. Teoretická část

1. Partnerská preference

Tato práce se soustředí zejména na partnerskou preferenci ideálních partnerek heterosexuálních mužů. Na partnerské preference je nahlíženo jako na trvalé charakteristiky, které muži vyžadují u partnerek v krátkodobých nebo dlouhodobých vztazích. Pro dokreslení obrazu a porovnání odlišností je zařazeno srovnání se ženami. Partnerská preference se může lišit od skutečného výběru, a proto je v práci s touto problematikou počítáno.

Bývá časté, že se nakonec výsledný výběr neshoduje s partnerskou preferencí (Figueredo et al., 2006). To může vést k otázce, jak se stane, že si nakonec vybereme někoho, kdo nesplňuje naše ideální představy?

V první řadě je potřeba seskupit pohledy na preferenci a výběr partnerky obecně a poté konkretizovat na realizovaných výzkumech. Obecně můžeme říct, že při navazování dlouhodobých či krátkodobých vztahů máme větší nároky na partnery než na přátele. V těchto vztazích obecně vyhledáváme fyzickou atraktivitu, sociální status, humor nebo třeba nějaké osobnostní rysy (Sprecher & Reganová, 2002). Každý preferuje odlišné věci a můžeme na to nahlížet individuálně, ale i v partnerských preferencích můžeme najít společné rysy, které propojují a vytváří různorodé teorie a pohledy.

Partnerská preference je téma, kterým se společnost zabývá delší dobu. Například už studie ze 70. let zmiňuje, že pro ženu je u partnera žádaná emoční stabilita, ambice, pracovitost, spolehlivost a příjemná povaha. V této studii naopak ženy nejméně vybíraly dobrý vzhled, sociální status a stejnou politickou příslušnost. Muži pak více volili emoční stabilitu, příjemnou povahu, společný charakter, a aby žena chtěla děti. Pro muže byla méně důležitá politická příslušnost, dobrý vzhled a sociální status (Powers, 1971). Charakteristiky, které měřila tato studie, už nejsou měřeny dnešními škálami. Také můžeme zmínit studii z 80. let, která říká, že mezi ceněné charakteristiky u partnera patří ohleduplnost, společenskost, čestnost, láskyplnost, spolehlivost, inteligence, laskavost, chápavost, zajímavost a loajalita. Naopak mezi ty nejméně ceněné byla touha po velké rodině, dominantnost, agnosticismus v náboženství, bohatství aj. (Buss & Barnes, 1986). Již na tomto porovnání můžeme vidět, že partnerské preference se vyvíjí s časem a přizpůsobují se daným očekáváním aktuální společnosti. Nabízí se otázka, zda se dnes tyto představy změnilly a na kolik.

Partnerská preference či výběr partnera mohou být uskutečněny na základě náhodného nebo nenáhodného párování/výběru tzv. asortativního párování. Nenáhodné párování podléhá určitým vzorcům, které člověk aplikuje. Může to být na základě podobnosti nebo odlišnosti. Párování na základě podobnosti můžeme nazvat pozitivní nenáhodné párování nebo také homogamie. Párování na základě odlišnosti je označované jako negativní nenáhodné párování nebo také heterogamie či komplementarita (Dachsová, 2020; Štěrbová, 2019). V práci jsou veškeré dané teorie postupně představeny.

1.1.Evoluční charakteristiky

V dané problematice se setkáváme se dvěma přístupy k tomu, jak si vybíráme partnera – jedná se o evoluční a sociálně-kognitivní či psychologický pohled.¹ Psychologickou perspektivu ovlivňují osobnosti zkušenosti, pozorování ostatních vztahů a do určité míry i média. Můžeme to nazvat výměnou mezi dvěma lidmi, kteří si navzájem předávají odměny. Evoluční teorie vychází z představy, že muži soupeří o přístup ke zdrojům, tedy o přístup k ženám, proto muži více řeší věk ženy, jestliže s ní chtějí navázat dlouhodobý vztah. A proto mužům jde o co nejlepší genetický fitness a zvažují reprodukční potenciál, který mohou od ženy dostat, a následně řeší její fyzickou atraktivitu a postavení. Oproti tomu ženy podle této teorie nevyhledávají větší množství mužů a ani o ně nemusí tolik soupeřit jako muži (Fletcher et al., 1999; Sprecher & Reganová, 2002; Weiss, 2011).

U navazování tělesných vztahů je důležitá fyzická blízkost a fyzická atraktivita, kterou vystihuje postava, rysy obličeje, výška aj. Tyto aspekty bychom přiřadili k evolučnímu přístupu, kde k jeho nejznámějším představitelům patří Buss (1986; 1993). Tento přístup stojí zejména na fyzické atraktivitě a přístupu ke zdrojům. Jak prokázal výzkum Doosje et al. (1999), preference mužů a žen se liší s ohledem na dva typy atributů, a to fyzickou atraktivitu a socioekonomický status. Z této obecné evoluční perspektivy začali psychologové vyvíjet evoluční teorii výběru lidského partnera.

Muži a ženy si vybírají, zda naváží krátkodobé či dlouhodobé vztahy, a zpravidla hraje roli přínos. Podle evolučního přístupu ten nejstěžejnější přínos bude reprodukční. Jestli se rozhodnou pro krátkodobý nebo dlouhodobý vztah s sebou nese určité problémy.

Pro muže se v této rovině vykresluje několik problémů, kterým čelí. Prvním problémem může být počet partnerek. Dalším problémem je, které partnerky pro něj budou sexuálně dostupné. Následně pro něj může být problém poznat, která partnerka bude plodná. Nakonec

¹ V této práci budu používat označení psychologická perspektiva. MM.

ještě chce minimalizovat počet závazků a investic, které mohou nastat. Muži podle tohoto přístupu navazují raději krátkodobé vztahy. Jejich problémy se tedy soustředí na určení reprodukční hodnoty ženy nebo na jistotu otcovství. Musí také přemýšlet, zda bude žena dobrou matkou. Jedná se tedy o sexuální evoluční strategie, které jedinec zaujímá bez toho, aniž by si je uvědomoval. Ženy se liší v tom, že necílí na kvantitu, ale na kvalitu. Rozmýšlí se při výběru, zda do nich muž bude investovat a bude dobrým otcem, který jí bude oporou a ochranou.

Právě sexuální strategie s sebou nesou i určitá rizika – mohou to být předávané pohlavní nemoci, zkažená reputace nebo násilí od žárlivých jedinců. Ukazuje se ale, že sexuální strategie, které aplikujeme u krátkodobých vztahů, si neseme i do ostatních vztahů a mužům mohou sloužit jako představa preferencí pro partnerky – a to jsou sexuální dostupnost, plodnost, nízké požadavky na investice (Buss & Schmitt, 1993). Z toho vyplývá, že muži podle evolučního přístupu více volí ženy, které splňují kritéria pro krátkodobé vztahy, a zároveň tyto strategie ovlivňují jejich partnerské preference a výběr (i kdyby nevědomě).

Evoluční přístup se více věnuje fyzickým znakům než osobnostním. Oproti tomu psychologický přístup je spojen zejména s osobnostní a sociální atraktivitou. Havlíček et al. (2016) se výběru partnerky věnovali z hlediska preference poprsí – tedy výběr sexuální. Ženská prsa souvisí s hladinou estrogenu a pro muže to může být potenciální indikátor plodnosti ženy, který může rozpoznat rychleji bez dalších okolností. Ostatně dle Busse a Schmitta (1993) muži při seznámení pomyslí na sex se ženou dříve než ženy s mužem.

Pro evoluční přístup hovoří i výzkum Furnhama (2009), kdy muži udávali, že u žen více chtějí fyzickou atraktivitu a až poté aby byla pečující a inteligentní. Dobrý vzhled byl u mužů na prvním místě důležitosti. Zároveň Burriss et al. (2011) říkají, že atraktivita muže predikuje jeho preferenci pro ženy. Z jejich výzkumu vyplývá, že atraktivnější muži vybírají víc ženské obličeje než ti, co sami sebe hodnotí jako méně atraktivní. Tyto závěry se potvrdily pro krátkodobé vztahy, ale ne pro dlouhodobé vztahy. To nás opět přivádí k tomu, že evoluční přístup se více aplikuje pro krátkodobé vztahy.

Podobně tomu je i ve výzkumu Littla et al. (2014), kterým vyšlo, že muži málo volí feminizované (ženské) tváře, pokud sami sebe považují za méně atraktivní. Z toho jim vyplývá, že je tomu tak, protože je zde menší kompetitivnost oproti tomu, když vybírají ženy s více ženskou tváří. Víc ženské tváře vybírají muži, kteří se považují za atraktivnější, a jsou tak schopni víc soupeřit. Tento výzkum přináší ještě zajímavý pohled, že ženy s více ženskou tváří jsou více považované za nevěrné, a proto mohou více cílit na krátkodobé vztahy. Tak si i

vysvětlují, že tyto ženy nejsou primárně voleny pro dlouhodobé vztahy. Buss a Schmitt (1993) přišli se stejnými závěry, že pokud chce muž krátkodobý vztah, víc mu záleží na fyzické atraktivitě. Sexuální strategie jsou více vnímané u mužů než u žen a s tím souvisí i to, že muži rychleji myslí na sex než ženy a při krátkodobých vztazích mají na partnerku méně nároků oproti ženským nárokům na muže.

Pokud se podíváme na to, jak to mají ženy, tak vidíme, že se oproti mužům liší. Když ženy posuzovaly mužnost mužského obličeje, tak i ty, které se hodnotily jako málo atraktivní, si více vybíraly maskulinní muže stejně jako ty, co se hodnotily jako vysoce atraktivní. Víme, že muži to takto nemají. Na druhou stranu vysoce atraktivní ženy byly méně tolerantní pro méně maskulinní muže než ženy s nižší atraktivitou (Holzleitner & Perrett, 2017).

U žen není zaznamenán takový velký vliv vlastních podmínek oproti mužům. Jak to můžeme ještě vidět u Holzleitnera a Perretta (2017), neovlivní to ani finanční starosti. Ve zmíněné studii se domnívali, že ženy s finančními starostmi by si nevybraly maskulinní muže oproti těm, které netrpí finančními starostmi. To se v jejich výzkumu nepotvrdilo. Výzkum sledoval kromě individuálních rozdílů v sebehodnocení atraktivity, finančních starostí i stav zdraví, které ženy samy nahlásily. Ukázalo se, že ženy se špatným zdravím více volí maskulinní typy oproti ženám, které uvedly svůj zdravotní stav jako dobrý.

Pro evoluční přístup mluví i online seznamky, které jsou v nynější době velmi vyhledávány. Z výzkumů, které se věnovaly online výběru, vyplývá, že nejen muži, ale i ženy svůj výběr zakládají na fyzické atraktivitě, a naopak se ukazuje, že v tomto případě je princip podobnosti dáván do pozadí seznámení, a nemá tudíž takový vliv jako v offline světě. Na druhou stranu pro ženy po fyzické atraktivitě zůstala stejně důležitá další kritéria – sociosexualita, otevřenost ke zkušenostem, stydlivost, vzdělání a příjem (Asendorpf et al., 2011).

Podobné závěry ohledně online seznamování přinesli i Kurzban a Weeden (2005), kteří zkoumali, koho si lidé vybírají v online světě. Jejich závěry hovoří pro důležitost fyzické atraktivity, ale roli hrálo i BMI, výška a věk – nejen u mužů, ale i u žen. Ke všemu v tomto případě lidé skoro vůbec neřešili vzdělání, náboženství, sociosexualitu nebo otázku dětí, protože, jak píší autoři, jsou to špatně pozorovatelné atributy.

Jak už bylo zmíněno, fyzická přitažlivost a sexuální touha jsou upřednostňovány u navazování krátkodobých vztahů, kde je primární potřebou sex. Kdežto u dlouhodobých vztahů si partnera vybíráme na základě jiných charakteristik (Reganová & Joshi, 2003). Fyzická

atraktivita je tedy spjata zejména s evolučním přístupem a je to primární faktor, který definuje výběr partnera dle tohoto přístupu. Neříkáme tím, že je fyzická atraktivita důležitá jen z pohledu evolučního přístupu a že tento přístup převládá jen u krátkodobých vztahů. Má svoji roli i v psychologickém přístupu, ale ne tak zřejmou jako u evolučního přístupu.

Fyzická atraktivita souvisí nejen s partnerskou preferencí a výběrem z pohledu evolučního přístupu, ale velmi ho vystihuje zejména u mužů. Dle Furnhama (2009), který přišel se závěry potvrzující evoluční přístup, je v této problematice důležitá i role osobnosti, anebo ideologie. Obecně online způsob seznamování podporuje závěry evolučního přístupu, protože zde hrají roli při rozhodování zejména fyzické charakteristiky člověka. Přesto dle Busse a Schmitta (1993) evoluční předpoklady určují povahu partnerských preferencí i nadále a s tím související výběr a vztah.

1.2. Nenáhodné párování

Pro výzkumnou část je potřeba se věnovat nenáhodnému párování, o které se následně opírají hypotézy v praktické části. Nenáhodné párování popisuje několik teorií. Buď se lidé dávají dohromady na základě podobnosti – homogamie, nebo vybírají podle podobnosti s rodiči (imprinting-like efekt) či si nakonec vyberou někoho odlišného, než jsou oni sami – teorie komplementarity, heterogamie.

Některé z uvedených teorií mají velké zastoupení se signifikantními výsledky, ale jejich závěry nemusí být fixní pro celou populaci. Výzkumy jsou zaměřené zejména na heterosexuální muže a ženy, ale čím dál víc přibývá i výzkumů zaměřených na homosexuální muže a ženy. Víme například, že homogamie nepřevládá u stejnopohlavních párů, ale jejich vztahy jsou také založeny na asortativním párování, kde výraznou roli hraje vzdělání (Schwartz & Graf, 2009).

1.2.1. Homogamie

Pro homogamii mluví řada výzkumů (Botwin et al., 1997; Dijkstra & Barelds, 2010; Eastwick et al., 2011; Furnham, 2009; Herbst et al., 2003; Klohnen & Luo, 2003; Murray et al., 1996; Reganová et al., 2000; Štěrbová et al., 2017). Na základě provedené literární rešerše, teorie homogamie patří mezi nejsilnější teorie.

Proč lidé chtějí někoho, kdo jim je podobný? Vede to k vzájemnému porozumění, blízkosti a sebestvrzení. Existují dvě hypotézy, které se zabývají atraktivitou a podobností. První hypotéza říká, že atraktivněji vnímáme ty, co nám jsou podobní – tzv. similarity-attraction. Druhá hypotéza je pak o tom, že přitažlivost zvyšuje vnímanou soběpodobnost – tzv. attraction-similarity (Štěrbová, 2019). Tyto hypotézy nejsou předmětem zkoumání jen u

partnerských vztahů, ale i u přátelských vztahů. Stejnopohlavní přátelství je ovlivněno vnímanou atraktivitou a ta zvyšuje vnímanou sebedobnost (Morry, 2005). Následně tato podobnost partnerů zvyšuje spokojenost ve vztahu (Morry et al., 2011).

Teorie homogamie říká, že hledáme sobě podobného partnera, ať už cíleně, nebo ne. Furnham (2009) tvrdí, že muž hledá to, co sám je. Již bylo zmíněno, že muži si ženy více vybírají dle atraktivity a inteligence. Furnham (2009) dokládá, že takoví muži sami sebe popisují jako atraktivní a inteligentní. Oproti tomu ženy se popsaly jako pečující a přesně toto pak vyhledávají u partnera.

Zároveň existuje i možnost, že hledáme partnera, který bude podobný ne našemu *reálně vnímanému já*, ale bude podobný našemu *ideálnímu já*. To, co u sebe považujeme za *ideální já*, zvyšuje přitažlivost druhého, pokud u něho takové vlastnosti vnímáme. Pokud ale tyto vlastnosti překonají naše *ideální já*, tak přitažlivost klesá (Herbst et al. 2003). V tomto případě je tedy homogamie spjatá zejména s vlastním sebeobrazem a zda se partner tomuto sebeobrazu podobá či nikoli.

Podobné závěry přinesl i výzkum Dijkstra & Barelds (2010), kde byl ideální partner vnímán stejný nebo o trochu lepší než daný jedinec. Samotní respondenti hodnotili podobnost v osobnosti jako nesmírně důležitou, i když jim následně vyšlo něco jiného. Další závěry máme od Figuereda et al. (2006), kde lidé sami sebe skórovali ve všech faktorech stejně jako ideálního partnera – popřípadě ideálního partnera o trochu více.

Naopak u Klohnena a Luo (2003) můžeme pozorovat, že přitažlivost vytváří spíše vlastní podobnost a bezpečnost vazby. Jejich výzkum se zaměřil na testování přitažlivosti u vlastní podobnosti, podobnosti s *ideálním já*, komplementarity a bezpečnosti vazby. Tyto prediktory hrají roli v přitažlivosti, ale nejsilněji přitažlivost předpovídaly faktory vlastní podobnost a bezpečnost vazby.

Při volbě partnerů shodných s *ideálním já* může být ale problém v tom, že pokud takového člověka nakonec potká, nemusí mít zájem (Eastwick et al., 2011). To může být vysvětleno tím, že rysy, které vnímají jako ideální a i je tak volí, mohou být pak ve skutečné volbě chápány jinak. Když si vybíráme partnera, tyto rysy pro nás nemusí být zpočátku důležité, ale časem tomu může být jinak.

V dalším z mnoha výzkumů na danou problematiku vyšlo, že dojmy partnerů, které mají o svých vlastních partnerech, jsou zrcadlem jejich vlastního sebevnímání a ideálů než nakonec

uvedli samotní partneři (Murray et al., 1996). I když jsou si partneři podobní, mají tendenci svůj protějšek vnímat víc pozitivněji než sami sebe. Rozdíl mezi ideálním partnerem a aktuálním partnerem byl nejvíce zaznamenán u párů, které jsou spolu už delší dobu (Kučerová et al., 2018).

Proč se někomu nedaří najít partnera, může být vysvětleno právě tím, že existuje až moc veliký nepoměr mezi tím, co chce a co může mít (Zentner, 2005). Oproti tomu Luo (2009) ve svém výzkumu uvádí, že střední až silná podobnost je nejvíce zaznamenána v demografických údajích u raných párů. Ale potvrzuje, že u raných párů je osobnostní podobnost slabá. Sama přichází se závěrem, že důležitost podobnosti je zejména pro ranou fázi vztahu, ale není prediktorem následné spokojenosti.

Můžeme tedy říct, že víc než samotná teorie homogamie, je důležitý koncept kongruence. To, jestli partneři navážou vztah a bude tento vztah úspěšný, vysvětluje lépe (než osobní podobnost) soulad mezi chováním jedinců a jejich vzájemným sebepojetím. Tedy jaký je člověk a jaký si myslí, že je (Zentner, 2005). Reganová et al. (2000) dodávají ve svém výzkumu, že podobnost u partnerské preference a výběru je nadále velmi důležitá, ale nehraje jedinou roli. Osobnostní kvality jsou důležité, ale ne jediné. V takovém případě hraje roli i pravděpodobnost slučitelnosti s jedincem v různých rozměrech.

1.2.2. Partnerská hodnota

V návaznosti na předchozí téma je dalším důležitým bodem v rámci partnerského výběru partnerská hodnota (často uváděné jako mate value), které se věnuje zejména Csajbók (2020). Jedná se o hodnotu daného člověka, jež pak ovlivňuje jeho vlastní preferenci a výběr partnera na partnerském trhu. Tato hodnota nemůže být měřena přímo, ale lze ji sledovat objektivními prediktory.

Tuto hodnotu může ovlivnit to, jak vnímáme sami sebe nebo to, jak nás vnímají druzí. Naše sebevnímání si vytváříme už od dětství a učíme se ho na základě nabídek a odmítnutí. Tím si vytváříme představu o naší vlastní hodnotě a vlastních požadavcích. Podle Csajbók (2020) se jedná o něco jiného než je sebevědomí a sebeúcta. Sebevnímání má objektivní indikátory, které autorka čerpá zejména z evoluční teorie. Jedná se o fyzickou přitažlivost a přístup ke zdrojům, které jsou dva nejdůležitější zdroje kvality páření, jak už bylo uvedeno.

Do partnerské hodnoty spadá i to, že jsou lidé schopni udělat kompromis mezi ideálním a skutečným partnerem, což činí právě na základě své vlastní partnerské hodnoty (Reganová, 1998; Štěrbová, 2019). Důležitou roli při výběru hraje tedy i dělání kompromisů. Člověk může

mít určitý ideál, který preferuje, ale výsledně může na základě své vlastní partnerské hodnoty udělat kompromisy, které změni jeho preference.

Na měření partnerské hodnoty bylo vyvinuto několik škál, jež se snaží získat obraz o partnerské sebehodnotě daného člověka. Velká změna a propojení mezi vědou o vztazích a evoluční psychologií přišlo s Ideal Standard Model. ISM patří k nejznámějším a byl vytvořen Fletcherem et al. (1999). ISM vychází z evoluční psychologie a odráží různé cesty k reprodukčnímu úspěchu. Například někteří lidé mohou klást důraz na vlastnosti partnera, které poukazují na schopnost intimity a závazku, zatímco jiní mohou vyhledávat vlastnosti partnera, které naznačují dobrou genetickou výbavu. A tento model navrhl, že preference ideálního partnera by měly fungovat jako standard, jenž lidé používají k vysvětlování, hodnocení a regulaci svých romantických vztahů (Eastwick et al., 2014).

Autoři později rozšířili tři faktory až na sedm. Partnerská hodnota a spokojenost ve vztahu závisí na různých faktorech, které pokrývá škála ISM. Partnerskou hodnotu nevytváří demografické charakteristiky, ale souvisí s vřelostí, stabilitou, vzhledem, vášní, statusem, rozumem a dominancí.

ISM vytvořili se třemi kategoriemi-faktory. Tyto kategorie jsou vykládány jako faktory, kolem nichž se shlukují ideály jednotlivců. Za prvé to je faktor vřelost-důvěryhodnost, dále atraktivita-vitalita a nakonec status-zdroje. První kategorií popisují preferenci pro někoho, kdo je vřelý, soucitný, čestný a citlivý. Druhá kategorie pro někoho, kdo je fyzicky atraktivní, společenský, dobrý milenec a sebevědomý. Poslední kategorie je někdo, kdo je úspěšný, finančně zabezpečený aj. (Boxerová, 2012).

Podobná škála, která se zaměřila na podobnost, pro změnu stanovila pět základních faktorů, jež jsou pro partnery důležité. Tato škála více zapojuje i otázku slučitelnosti v dalších rozměrech a nejen v osobních kvalitách (Reganová et al., 2000). Podobných škál existuje více a bývají přebírány a upraveny pro další výzkumy.

Ovšem ISM je škála zabývající se zejména ideálními preferencemi, a i když má souvislost s partnerskou hodnotou, není to její jediné zaměření. Škála vyloženě na partnerskou hodnotu byla také vynalezena, ale ze závěrů vyplývá, že víc měří sebevnímání než partnerskou sebehodnotu (Csajbók & Berkics, 2017; Csajbók et al., 2019; Kučerová et al., 2018).

1.2.3. Imprinting-like efekt a genderové vzorce

Partnerské preference mohou být ovlivněny také rodinnými příslušníky. Tato teorie se nazývá imprinting-like efekt². Tento efekt znamená, že volíme podobnost s rodiči. Sexuální imprinting může být negativní či pozitivní – buď předá to, co nechceme získat u partnera, nebo to posílí preferenci po podobnosti partnera. U člověka pak vzrůstá preference pro takové vlastnosti, jako měli jejich rodinní příslušníci v dětství daného jedince. Tento druh imprintingu se týká zejména rodiče opačného pohlaví a projevuje se ve fyzické a osobnostní podobě. To, jestli si člověk zvolí na základě homogamie či imprinting-like efektu, nemůžeme ovšem vždy určit. Více si ceníme partnera, který je oproti našim rodičům atraktivnější a víc vzrušující (Dachsová, 2020; Locke et al., 2020; Štěrbová & Havlíček, 2017; Štěrbová, 2019).

V rámci rodiny dochází k předávání vzorců, které ovlivňují představy o budoucím partnerovi. Manželka má mít dovednosti v domácnosti a manžel má být živitel rodiny, to mohou být jedny z představ. Genderové vzorce, ve kterých jsme vychováni, ovlivňují naši představu o budoucím partnerovi a zejména o ideálním partnerovi (Locke et al., 2020). Rodič opačného pohlaví vytváří naše partnerské preference a právě převzaté sociální role mají vliv, co očekáváme od partnera a i sebe jako partnera.

Genderové vzorce, které přejímají mužští jedinci, víc inklinují ke krátkodobým strategiím a u ženských jedinců naopak k dlouhodobým strategiím. To je způsobeno nejen výchovou v rodině a dalších sociálních skupinách, ale i evoluční perspektivou, protože je jasné, že ženy nemohou získat stejné výhody jako muži. Počet dětí, které mohou ženy zplodit za život, je fyzicky omezený. Závěrem lze říci, že zjištění této studie naznačují, že ačkoli mezi pohlavími přetrvávají významné rozdíly, typizace pohlaví má významný dopad na preference partnerů (Cunningham & Russell, 2004).

Téma genderových vzorců a následně přejatých rolí však není jen evoluční problematika a v kapitole o psychologické perspektivě mu bude věnováno více prostoru.

1.2.4. Heterogamie

Mezi další teorii nenáhodného párování patří teorie heterogamie či komplementarity, která říká, že hledáme u partnera to, co sami nemáme, a je založena na opaku. Jedná se o negativní nenáhodné párování.

² Pojem nepřekládám do češtiny, nikdo tak nečiní v mnou prostudované literatuře. MM.

Heterogamie často nevychází z výzkumů signifikantně, a pokud jsou vztahy založené na heterogamii, bývají neúspěšné a krátké oproti vztahům, které jsou založené na homogamii. Dokonce i partnerská spokojenost je větší u soběpodobných partnerů. Pokud partneři uvedou, že upřednostňují partnery na základě heterogamie, stejně pak ve výzkumech volí více na základě homogamie (Dyrenforth et al., 2010; Reganová et al., 2000; Štěrbová, 2019). To si opět můžeme vysvětlit nějakou mírou kompromisů nebo typem vztahu. Heterogamie je téma, které by další studie měly víc prozkoumat a zaměřit se na další ověření.

1.3. Psychologické a sociální charakteristiky

Oproti tomu psychologický přístup je zaměřen i na jiné charakteristiky než fyzické. Je více spojován i s dlouhodobějšími vztahy a nejenom krátkodobými. Zaměřuje se na blízkost, vzdělání a další charakteristiky, které jsou vytvářeny společností. Psychologický přístup bývá nazýván i jako sociálně-kognitivní, a proto pokrývá vícero témat, jež nemusí být chápána primárně jako psychologická.

Obecně napříč vztahy Sprecher a Reganová (2002) dokládají, že lidé velmi upřednostňují vřelost, laskavost, dobrý smysl pro humor, což jsou osobnostní charakteristiky, které nechápeme primárně z evoluční perspektivy. U Reganové (1998) se nepotvrdilo, že by muži více kladli důraz na vzhled než ženy. Naopak u ženy může hrát atraktivita taky velikou roli, jedná-li se o navázání krátkodobých vztahů.

To, že atraktivita je pro muže důležitá a patří mezi nejvíce preferované faktory, je nejčastější závěr všech dříve zmíněných studií. Biologické faktory ale nemusí hrát jedinou roli. U mužů je prokázáno, že jejich preference ovlivňují i sociální faktory a jejich fyzické preference se neliší v tom, jestli jde o krátkodobý nebo dlouhodobý vztah (Mirfazeli et al., 2021).

Ze škály zaměřené na ideální partnerské preference vyplývá, že muži volí ženy zejména s vysokým faktorem vřelost, atraktivita, status a inteligence (Csajbók et al., 2022), což nepokrývá jen evoluční základ, ale i psychologickou perspektivu.

Na druhou stranu pro obě perspektivy mluví několik výzkumů, které přinášejí závěry jak pro evoluční, tak pro psychologickou perspektivu.

V této fázi je také nutné podotknout, že mnoho teorií jak evolučních, tak psychologických ohledně preferencí partnera bylo podpořeno studii heterosexuálních párů (Howard et al., 1987). A studie, které porovnávají i neheterosexuální páry, se teprve začínají pomalu dostávat víc do povědomí.

I přesto výsledky výzkumu Doosje et al. (1999) ukazují, že muži a ženy mají velmi podobné preference pro vlastnosti potenciálního partnera. Z evoluční perspektivy se objevují významné interakce mezi věkem, politickou orientací, úrovní vzdělání a/nebo pohlavím respondentů. Dospělo se k závěru, že pohlaví samo o sobě vysvětluje pouze malou část celkového rozptylu ve výběru lidského partnera, je důležité zahrnout další faktory, jak již bylo zmíněno. Proto tento výzkum může hovořit pro obě perspektivy (Doosje et al., 1999).

Proběhlá metaanalýza prokázala, že fyzická přitažlivost partnera je silněji spojena s dlouhodobou spokojeností mužů než s dlouhodobou spokojeností žen. Když se použijí míry fyzické přitažlivosti partnera, které jsou zaměněny s jinými informacemi, které mohou být důležitější pro ženy, starší páry a/nebo dlouhodobé páry, rozdíly mezi pohlavími zmizí (Meltzer et al., 2014). To nás opět přivádí k psychologické perspektivě a jejím možným charakteristikám.

1.3.1. Kultura

Z multikulturního hlediska můžeme očekávat určité rozdíly v preferenci. Pokud jde o dlouhodobé potenciální partnery, muži považují fyzickou přitažlivost partnera za důležitější než ženy. Zatímco ženy hodnotí postavení a zdroje partnera jako důležitější než muži. Zjistilo se, že tyto rozdíly mezi pohlavími jsou spolehlivé a konzistentní napříč kulturami (March et al., 2018). Vystává otázka, zda kultura může hrát roli v partnerských preferencích.

V další uskutečněné studii porovnávali americké a čínské studenty a autoři došli k závěru, že američtí studenti mají na své partnery více požadavků oproti čínským, ale obě skupiny se shodují v požadavcích, že partner musí být čestný, důvěryhodný, vřelý, laskavý, zdravý, musí mít smysl pro humor a musí vyhledávat dobrodružství (Toro-morn & Sprecher, 2003).

Oproti tomu Goodwin (1990) přišel se závěrem, že jsou velmi malé rozdíly mezi pohlavími v partnerských preferencích, přičemž kultura je významným faktorem partnerských preferencí (Goodwin, 1990). Jakou roli může hrát kultura v partnerské preferenci? A je to kultura nebo to vychází z naší sociální percepce?

Příkladem nám může být studie zaměřená na etnocentrismus a ohodnocení „typického/ideálního“ člověka opačného pohlaví pro každou ze čtyř etnických skupin – Asiaté, Američané, Afroameričané, Latinoameričané a Euroameričané. Rozhodovat se měli podle fyzické přitažlivosti, podobnosti, výběru v seznamovacích aplikacích, statusu a vhodnosti jako partner pro randění či manželství. Etnocentrismus byl do určité míry nalezen u většiny měřítek

(zejména partnerských preferencí). Lidé hodnotili opačné pohlaví vlastní skupiny výše, než hodnotili lidi z vnější etnické skupiny. Asiaté a Latinoameričané však hodnotili bělochy opačného pohlaví jako fyzicky atraktivnější než typické členy své vlastní skupiny. Latinoameričané a Afroameričané hodnotili Euroameričany a Asiaty výš než svoji etnickou skupinu. Euroameričané získali příznivější hodnocení než kterákoli ze tří etnických skupin. Jako nejmocnějšími prediktory etnocentrismu byly prokázány podobnost a fyzická přitažlivost. Může se zdát, že mezi fyzickou přitažlivostí a statusem je jen málo společného. Status lze zjistit objektivními měřítky, ale fyzická atraktivita je subjektivní. Dále autoři vyslovují otázku, na kolik by došlo ke zmírnění etnocentrismu a diskriminaci, kdyby mezi lidmi napříč etniky došlo k častějšímu navazování vztahů (Liu et al., 1995).

1.3.2. Genderové role

Stává se běžnější, že v řadě věcí jsou si muži a ženy stále podobnější. Genderové role jsou rozptýlené, protože se vztahují na obecné sociální kategorie mužů a žen. Tyto role, stejně jako jiné rozptýlené role založené na věku, rase a sociální třídě, jsou široce relevantní napříč situacemi. Genderové role mohou spolupracovat se specifickými rolemi a strukturovat interakci. Vzhledem k větší síle a postavení typičtější pro mužské než ženské role v patriarchálních společnostech, genderové role také zahrnují očekávání ohledně rysů dominance a submise.

Genderové role ovlivňují pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou a podobnosti v preferencích partnera. Na tyto rozdíly můžeme hledět ze tří perspektiv. Jako první perspektiva se jeví mezikulturní variabilita související s rozdíly v dělbě práce společností. Dále pak historická variabilita související s časovými změnami v dělbě práce. A nakonec individuální variabilita genderových postojů, která odráží postupné šíření směrem ke genderové rovnosti v každé společnosti (Zentner, & Eagly, 2015).

Hlavním cílem další studie bylo zjistit, zda lze genderové rozdíly v partnerských preferencích lépe vysvětlit evoluční perspektivou nebo perspektivou psychologickou. Teorie psychologická by předpovídala, že tyto genderové rozdíly jsou zmírňovány aspekty sociálních rolí, jako je úroveň vzdělání a politická orientace. Dvě nejzásadnější charakteristiky z evoluční perspektivy, totiž fyzická atraktivita a status, spontánně zmínila méně než čtvrtina respondentů a nebyly posouzeny jako vysoce důležité, a proto mohou být při výběru partnera relativně nedůležitými rysy. S ohledem na důležitost statusu u preferovaného partnera nebyly zjištěny rozdíly mezi ženami a muži. Zdá se, že ženy a muži, kteří zastávají méně rovnostářské hodnoty a sami mají méně cest ke společenskému vzestupu, preferují partnera s více sociálními zdroji.

Výsledky ukazují, že důležitost fyzické atraktivity nezávisí pouze na pohlaví, ale také na úrovni vzdělání, politické orientaci a věku. Je tedy ovlivněna společností. Studie ukazuje, že sociální role, jako například politická orientace, věk a úroveň vzdělání, jsou rozhodující při určování partnerských preferencí. Výhradní zaměření na pohlaví při partnerských preferencích možná zakrylo složitost způsobu, jakým si muži a ženy v moderních společnostech vybírají své partnery (Doosje et al., 1999).

Podle Eaglyho a Wooda (2016) rozdíly mezi pohlavími závisí na rozdílech rolí. Je prezentováno, že ženy mají tendenci upřednostňovat staršího partnera se zdroji a muži spíše preferují mladší partnerku s dovednostmi v oblasti péče o domácnost. Tato tvrzení podporují tradiční role, které v mnoha společnostech chápeme jako patriarchální vztahy, co se týče postavení muže a ženy. V takovém vztahu mají muži větší moc a autoritu než ženy.

Vzhledem k tomu, že se role žen změnily a stále se mění a podobají rolím mužů, mělo by dojít k určité konvergenci v chování mužů a žen a mělo by mít podobu změn ženských atributů v mužských doménách. Konkrétně ve Spojených státech v letech 1939 až 1996 muži preferovali ženu, která se dovedla postarat o domácnost. Jejich preference zvyšovaly, když měly dobré finanční vyhlídky a podobnou úroveň vzdělání.

Kromě toho se mezi jednotlivci ve společnosti objevují rozdíly v názorech na sociální role, protože se lidé liší v míře, do jaké podporují tradiční genderovou ideologii. Z hlediska sociální role se rozdíly mezi pohlavími v preferencích partnerů zmenšují, protože tradiční dělba práce v průmyslových a postindustriálních společnostech slábne. Jak se společnosti stávají více rovnostářskými, muži a ženy se stávají podobnějšími v sociální struktuře, a proto jsou si v mnoha ohledech více psychologicky podobní, včetně svých preferencí pro dlouhodobé partnery. Eagly a Wood (2016) zjistili, že preference výběru partnera odrážejí společenské genderové a manželské role. Dobrým porovnáním nám bude výzkum Smitha et al. (2011). Ti zkoumali dva druhy leseb – zaprvé lesbičky³, které se více identifikují s genderovou rolí ženy, a zadruhé butch, které se víc identifikují s genderovou rolí muže. Zjistili, že při výběru potenciálních partnerek byly lesbičky více ovlivněny finančními zdroji partnerů než něčím jiným.

To, že nám společnost určitým způsobem předává partnerské preference, můžeme vidět na zjištění výzkumu, že reklamy cílené na muže výrazně častěji zmiňovaly požadavky na

³ Označení pro dvě skupiny leseb je ve výzkumu takto: lesbičky a butch. MM.

přitažlivost a fyzické rysy, zatímco ženy spíše vyhledávaly finanční faktory, inteligenci, poctivost a oddanost (Smith et al., 2011).

Představená perspektiva se liší od evoluční perspektivy v tom, že vysvětluje, jak se formují a udržují různé mezilidské interakce prostřednictvím strukturálních i osobních charakteristik zúčastněných aktérů. Kromě zdrojů vázaných na socializované role a reprodukční potenciál existuje řada dalších vlastností jednotlivců, které určují, jak, kdy, proč a s kým se vytvářejí a udržují vztahy. Teorie předpokládá, že aktéři si jsou vědomi své vlastní „tržní hodnoty“ při vstupu a účasti na trhu (Boxerová, 2012). A tím je tato perspektiva komplexnější a počítá s vývojem nejen lidstva, ale zejména společnosti, která člověka formuje.

1.3.3. Osobnostní rysy

Mezi další charakteristiky v psychologické perspektivě patří osobnostní rysy. Psychologický přístup dále rozvíjí druhá kapitola a to zejména z hlediska osobnosti, které jsme se doposud samostatně nevěnovali.

Mezi sledovaný osobnostní rys, jenž může hrát roli v partnerské preferenci je i inteligence. Současná studie ukázala, že nadaní jedinci připisují vyšší inteligenci potenciálnímu partnerovi než ostatní lidem. Lze tedy říct, že pro nadané osoby je v partnerské preferenci inteligence důležitá oproti osobnostním rysům – jako je třeba laskavost a bezstarostnost. Tyto závěry se přiklání k hypotéze similarity-attraction. Považují za atraktivnějšího toho, kdo jim je podobný zejména v doméně inteligence. Celkově můžeme říct, že inteligentnější lidé dávají větší hodnotu úrovni vzdělání potenciálního partnera (Dijkstra et al., 2012).

Podobné závěry můžeme hledat i z další studie, kde muži hledali fyzicky atraktivní partnerky, zatímco ženy oceňovaly zejména vzdělání potenciálních partnerů. A vzdělanější respondenti hledali inteligentního partnera s vysokoškolským vzděláním. Oproti tomu mladší respondenti hledali partnery se „vzrušující“ osobností (Goodwin & Tinker, 2002).

Tato studie zkoumala vztah mezi hodnotami a predikcí partnerských preferencí. V konečné faktorové analýze 13 partnerských preferencí byly tři dimenze hodnot nejsilněji prediktivní pro rodinnou orientaci, zatímco demografické proměnné, pohlaví a vzdělání byly silnějšími prediktory preferencí pro intelektuálně shodného partnera. To je pro nás důkaz, že nejen osobnostní rysy, ale i hodnoty mohou hrát důležitou roli v predikci alespoň některých partnerských preferencí (Goodwin & Tinker, 2002).

2. Role osobnostních charakteristik

Tato kapitola představuje osobnostní charakteristiky v souvislosti s preferencemi a navazujícím výběrem partnerky. Jaké typy osobností mužů jsou preferovány anebo vybírány? Které osobnostní charakteristiky jsou důležité pro ženy a které pro muže?

Tyto charakteristiky se získávají z osobnostních dotazníků či škál na preferenci a výběr. V této práci je využívána zejména osobnostní pětifaktorová teorie, protože osobnostní charakteristiky obou partnerů podle Štěrbové et al. (2021) mají větší vliv na vztah než jiné efekty (např. similarity effect, discrepancy effect).

Osobnostní rovina je více přístupná hlubšímu poznání oproti interpretacím evolučních psychologů, kteří více kladou důraz na rozdíly mezi rolemi mužů a žen ve společnosti (Cunningham, & Russell, 2004).

2.1. Osobnostní dotazníky v preferenci a výběru partnera

Pro testování osobnosti byly sestaveny různé osobnostní dotazníky. V této studii je nejvíce využíván NEO Osobnostní inventář, který byl několikrát revidován a upraven či byly vytvořeny zkrácené verze.

NEO Osobnostní inventář pracuje s pětifaktorovou teorií, která počítá s pěti faktory, jež jsou v určité míře zastoupené u každého člověka. Jedná se o faktory neuroticismus, extraverte, otevřenost ke zkušenosti, svědomitost a přívětivost. Pomocí těchto faktorů můžeme popsat osobnost člověka. Každý tento faktor se skládá z dalších šesti subfaktorů. Neuroticismus se skládá ze subškál úzkostnost, hněvivost-hostilita, depresivnost, rozpačitost, impulzivnost a zranitelnost. Extraverzi tvoří subškály vřelost, družnost, asertivita, aktivnost, vyhledávání vzrušení a pozitivní emoce. Otevřenost ke zkušenosti vystihují subškály fantazie, estetické prožívání, prožívání, novátorské činnosti, ideje, hodnoty. Přívětivost se skládá ze subškál důvěra, upřímnost, altruismus, poddajnost, skromnost, jemnocit a nakonec svědomitost tvoří způsobilost, pořádkumilovnost, zodpovědnost, cílevědomost, disciplinovanost a rozvážnost. Tím je ještě větší možnost popsat osobnost člověka (Hřebíčková et al., 2004; Hřebíčková, 2010a). Podle Zentnera (2005) je v otázce ideálního partnera nejdůležitější faktor přívětivost.

Na základě standardizace a vytváření norem pro českou populaci můžeme říct, že ženy oproti mužům obecně více skórují v neuroticismu, přívětivosti, vřelosti a prožívání (Hřebíčková, 2010a). Na základě teorie z první kapitoly se můžeme domnívat, že ženy u mužů

budou více skórovat v charakteristikách, které samy mají vysoké a budou vyhledávat podobné charakteristiky, jako mají ony.

Osobnostní dotazníky mohou přinést nejen představu o partnerské preferenci, ale také poskytnout výsledky o partnerském výběru a manželské spokojenosti. Z výsledků osobnostních dotazníků pracujících s teorií velké pětky můžeme vidět, že vyšší skór faktoru neuroticismus negativně koreluje s manželskou spokojeností oproti faktoru extraverze (Barelds, 2005). Mohli bychom se tedy domnívat, že vyšší faktor neuroticismu nebude volen u ideální partnerky a bude ovlivňovat preferenci u muže, který bude dosahovat vyššího skóre v tomto faktoru.

Všeobecně ženy na mužích nejvíce hodnotí inteligenci, stabilitu, svědomitost, výšku, vzdělání, sociální dovednosti a politickou či náboženskou příslušnost. Zároveň po ideálním partnerovi chtějí, aby byl pečující jako ony a samy sebe skórovaly jako velmi pečující (Furnham, 2009). Ale podle Reganové (1998) se obecně nepotvrzuje, že by ženy daly více na sociální status než muži. Autorka dokládá, že čím vyšší sociální status člověk má, tím je přísnější ve svých ideálních standardech a i ve slevování z ideálů, které má.

Ovšem ze závěrů nedávného výzkumu Mirfazeliho (2021) můžeme tvrdit, že preferenci žen více ovlivňují sociální faktory než kterékoli jiné, kdežto muže ovlivňují kromě sociálních faktorů i biologické. Tomu se již věnoval evoluční přístup.

Dyrenforth et al. (2010) dokládají, že na partnerský vztah má největší vliv emocionální stabilita – nízký neuroticismus. To vychází i volně z teorie v první kapitole. Dále má velký podíl přívětivost a svědomitost. Extraverze a otevřenost ke zkušenosti nekorelovaly se spokojeností ve vztahu. Proto můžeme říct, že emoční stabilita, přívětivost a svědomitost nám mohou nejvíce posloužit u předpovídání, jestli vztah vydrží a jak spokojený bude. Následně emoční stabilita, přívětivost a svědomitost jsou důležitými rysy pro předpoklad spokojenosti v manželství. Z toho můžeme soudit, že tyto faktory by měly být důležité u požadované partnerské preference, jestliže člověk chce mít úspěšný vztah.

Z výzkumu Varella Valentova et al. (2016), kteří se zaměřili na porovnání české a brazilské skupiny, víme, že heterosexuální ženy oproti heterosexuálním mužům častěji udávaly, že u partnera chtějí vyšší faktor extraverze. A v rámci výzkumu, kde se porovnávaly čtyři skupiny – heterosexuální muži, heterosexuální ženy, neheterosexuální muži, neheterosexuální ženy – vyšlo, že heterosexuální ženy vyžadují od partnera nejvíce ze všech čtyř skupin emoční stabilitu (nízký faktor neuroticismus) a svědomitost. Z toho můžeme soudit, že heterosexuální ženy obecně budou méně volit faktor neuroticismus a naopak nejvíce skórovat svědomitost.

Při srovnání české populace s brazilskou populací vychází, že česká populace více vyhledává partnery s vyšším faktorem extravertnosti a přívětivost a s nízkým faktorem neuroticismu. Heterosexuální ženy popsaly své aktuální partnery s nízkým faktorem svědomitost oproti heterosexuálním mužům. Oproti tomu heterosexuální ženy uvedly své partnery jako nejvíce emočně stabilní oproti zbylým třem skupinám. Otázkou je, zda se muži vidí stejně, jako je popisují jejich partnerky. V rámci výzkumu v této práci můžeme porovnat, jak sami sebe hodnotí muži a jestli se jejich popisy shodují s tím, jak ženy obecně vnímají své partnery.

Figueredo et al. (2006) zjistili, že ve výsledku se při porovnání s aktuálním partnerem nejvíce rozdíl ve faktorech svědomitost, extravertnosti a přívětivost. Jak ale napovídá teorie, aktuálního partnera skórovali níže ve faktoru neuroticismu a v otevřenosti ke zkušenostem. Z toho můžeme usuzovat, že podobnost hledá partner jen ve třech faktorech a poté více vyhledává nižší podobnost (zejména ve faktoru neuroticismu). Muži i ženy na svém partnerovi nejvíce oceňují, že je laskavý a ohleduplný, společensky vzrušující, kreativní a intelektuálně stimulující (Doosje et al., 1999).

Teorie velké pětky se nemusí vztahovat jen na osobnost obecně, ale bývá dávána do souvislosti i se sexuální aktivitou. To nám může víc odkrýt, jak vlastně osobnost ovlivňuje preferenci a výběr.

Můžeme říct, že se ukazuje pozitivní korelace u sexuální excitace a faktoru otevřenosti ke zkušenostem. Naopak sexuální inhibice pozitivně koreluje s vyšším skórem u faktoru neuroticismu nejen u heterosexuálních mužů, ale i u heterosexuálních žen a neheterosexuálních žen. Sexuální inhibice negativně koreluje s extravertností a u heterosexuálních žen sexuální inhibice negativně koreluje s faktorem svědomitost, ale pozitivně s faktorem přívětivost (Bártová et al., 2021).

Tyto závěry mohou u žen ukazovat na sklon k sebekontrolě a kontrole výkonu, vyšší citlivosti k potřebám a pocitům druhých. Ze závěrů tohoto výzkumu vyplývá, že existuje mezi sexuální inhibicí a osobnostním faktorem svědomitost určitá spojitost. Zároveň také existuje souvislost mezi extravertností a sexuální excitací zejména u heterosexuálních žen. Následně sexuální aktivita je spojena s osobnostními faktory a liší se podle pohlaví a sexuální orientace (Bártová et al., 2021). Má tedy vliv na preference – žena s vyšším faktorem extravertnosti bude pravděpodobně preferovat jiné věci u partnera než žena s vyšším faktorem svědomitost. Podobně tomu bude i u muže.

Osobnostní charakteristiky, které požadujeme po partnerovi, mohou taky ovlivnit naše předešlé vztahy. Dijkstra a Barelds (2010) uvádí, že pokud osoba měla dřív partnera s vyšším skóre faktoru otevřenost vůči zkušenosti, tak i ideální představa bude tímto ovlivněna (ať pozitivně, nebo negativně). Ženy zpravidla uvádí své bývalé partnery s vyšším skóre neuroticismu a nižším skóre extraverte, otevřenosti ke zkušenosti, přívětivosti a svědomitosti než ony samy. Jestliže sami sebe skórují podobně, budou vyhledávat podobné typy i nadále, pokud tak neskórují, pravděpodobně tyto typy partnerů už volit nebudou, což potvrzuje závěry předešlé kapitoly, že ženy i muži touží po ideálním partnerovi s podobnou osobností a zpravidla o něco lepší, než jsou oni ve všech faktorech až na faktor neuroticismus.

Dle výzkumu Štěrbové et al. (2017) se páry více setkávaly v osobnostní podobnosti v extraverci v rámci svého sebeposouzení, posouzení partnerky a posouzení ideální partnerky. Naopak nejvíce se lišily v preferované a vnímané podobnosti ve faktoru otevřenost vůči zkušenosti a svědomitost. Ale v rámci druhé studie, kde použili NEO-FFI se 60 položkami jim vyšlo, že heterosexuální páry jsou si nejvíce podobné ve faktorech extraverte, otevřenost vůči zkušenosti a svědomitost.

2.2. Osobnostní preference a výběr mužů

Z výzkumu víme, že heterosexuální muži popsali své partnerky tak, že u nich vyšel vysoký faktor neuroticismus. Zde můžeme vidět princip komplementarity, kdy partneři vychází s nízkým faktorem neuroticismus a partnerky naopak s vysokým faktorem neuroticismus. Zároveň to může znamenat, že mužům primárně pro vztah nevadí, zda je partnerka stejně emočně stabilní jako oni, ale udávají tak i v rámci preferencí nebo se jejich preference změní?

Například muži s vysokým skóre extraverte inklinují více k laskavým a společensky vzrušujícím partnerkám. Naopak když měli vyšší skóre neuroticismus, vybírali si partnerky umělecky inteligentní (Buss & Barnes, 1986).

Z výzkumů u mužů, kde uváděli informace o ideální a bývalé partnerce, víme, že jejich bývalé partnerky skórovaly s vyšší mírou faktoru neuroticismus a nižším faktorem otevřenost ke zkušenosti, přívětivost a svědomitost (Dijkstra & Barelds, 2010).

Muži více slevují ze svých standardů oproti ženám. To potvrzuje výzkum Reganové (1998), který zjišťoval, z jakých ideálů jsou lidé schopni slevit při výběru partnera. Právě muži vyšli jako ti, kteří více sleví ze svých ideálních standardů oproti ženám. A to zejména v intelektu, věku, sociálním postavení aj. Naopak se jim nepotvrdi lo, že by ženy více slevovaly a rozhodně ne z charakteristiky sociálního postavení.

Z první kapitoly už víme, že pro muže je inteligence méně důležitá než atraktivita. Ale ženy vyhledávají víc smysl pro humor a podobné postoje s mužem. Ale u dlouhodobých vztahů ženy kladou větší požadavky a chtějí partnera, který bude mít vyšší faktor přívětivost, extravertze, ale nižší faktor neuroticismus (Dijkstra & Barelds, 2010). To dokládá řada dalších studií, že ženy mají vyšší standardy a také z nich málo slevují oproti mužům. U mužů není tolik doložené, že by se jejich požadavky lišily, co se týče krátkodobých či dlouhodobých vztahů.

2.3. Typy osobností mužů v preferenci a výběru

Co se týče mužů a jejich výsledků v osobnostních dotaznících, víme, že česká populace mužů dosahuje vyšších skóre v subfaktorech asertivita a otevřenost idejím (Hřebíčková, 2010a). Kdo může být vnímán jako ideální potenciální partner? Z výzkumu Goodwina (1990) je to laskavý-ohleduplný-čestný-vtipný kamarád. Pro prozkoumání typu osobnosti mužů máme informace ze sebesupozovacích škál nebo škál, které vyplňovaly jejich partnerky nebo bývalé partnerky.

Víme, že muž s vysokým faktorem otevřenost vůči zkušenosti a s nízkým faktorem neuroticismus, je pravděpodobně hledač podobnosti. Oproti tomu muž s nízkým faktorem otevřenosti vůči zkušenosti a vysokým faktorem neuroticismus je hledač komplementarity (Zentner, 2005). Takže hledač podobnosti bude vybírat u ideální partnerky takové faktory, které budou kopírovat jeho vlastní sebevnímání, a naopak hledač komplementarity bude volit takové faktory, které představují to, co vnímá, že sám postrádá.

Heterosexuální ženy mají zpravidla nejvyšší nároky v porovnání s neheterosexuálními ženami, neheterosexuálními muži a heterosexuálními muži a také nejnižší skórovaly v emoční stabilitě (vysoký neuroticismus) oproti zbylým třem skupinám. Heterosexuální muži byli naopak svými partnerkami vysoce oskórováni v emoční stabilitě (nízký neuroticismus). Víme, že česká populace žen vychází výše ve faktoru neuroticismus oproti mužské populaci (Hřebíčková, 2010a; Varella Valentova et al., 2016), dalo by se tedy předpokládat, že pro muže nebude mít tolik váhu vysoký skór neuroticismu jako jiné faktory a že muži ve faktoru neuroticismus nebudou tolik zastoupeni v sebraném vzorku.

Z výzkumu Varella Valentova et al. (2016) víme, že heterosexuální ženy skórovaly své partnery s nízkým faktorem otevřenost vůči zkušenosti. Heterosexuální ženy, které odpovídaly v tomto výzkumu, se pak samy popsaly s vysokým faktorem přívětivost a svědomitost oproti svým partnerům. Na základě toho můžeme očekávat, že to mohou být důležité osobnostní faktory pro muže, když si vybírají partnerku, ale opět je otázkou, zda hrají roli v preferencích.

Jak ale víme na základě teorie homogamie, lidé vybírají sobě podobného. Proto i ve výzkumech, kde se mají respondenti sebezposuzovat osobnostním dotazníkem a zároveň i svého ideálního partnera, skórují svého ideálního partnera stejně nebo srovnatelně se sebou. Ve faktorech přívětivost, extraverte a svědomitost kolikrát skórují ideálního partnera výše než sami sebe, ale u faktoru neuroticismus ho pro změnu skórují níž než sebe (Figueredo et al., 2006). V případě ideálního partnera jsou tedy představy o faktoru neuroticismus brány jako důležité pro výběr.

Ukazuje se, že vytvoření partnerského vztahu jen na základě osobnosti nemusí být ve výsledku až tak důležité, jak si myslíme. Mohou hrát roli i jiné faktory. Zároveň z některých výzkumů vyplívá, že manželé si nakonec osobnostně podobní jsou málo a odlišné osobnosti nehrají vliv na spokojené manželství (Barelds, 2005; Figueredo et al., 2006).

Ale na druhou stranu osobnostní charakteristiky jsou také často důvod manželské a sexuální nespokojenosti. Ta nejčastěji byla zjištěna u lidí, kteří měli nerovnoměrné výsledky ve faktorech přívětivost. Pro volbu partnera, který má splňovat to, jací chceme být anebo aby nám byl skutečně podobný, se obracíme často a pokud v průběhu let uvidíme značné rozdíly, může to způsobit problém (Botwin et al., 1997). Pro volbu partnera se nejeví osobnost jako primárně důležitá, ale následně ovlivňuje spokojenost ve vztahu.

Pokud je osobnost nedůležitá pro volbu partnera, je otázkou, podle čeho tedy lidé volí a co má za důsledek konec vztahu. Do jaké míry rozdílnost v osobnostech nehraje roli pro partnerský vztah? Jak dochází k tomu, že lidé vstoupí do partnerského vztahu, i když daný jedinec nesplňuje jejich ideální představy?

3. Souhrn teoretické části

V práci je problematizovaná problematika partnerských preferencí a jak víme, nemusí se nakonec shodovat s výsledným výběrem (Figueredo et al., 2006). To může být ovlivněno vícero důvody.

Partnerská preference může být ovlivněna náhodným nebo nenáhodným párováním tzv. asortativním párováním. Nenáhodné párování je aplikovány vzorci jako podobnost nebo odlišnost aj. (Dachsová, 2020; Štěrbová, 2019).

Víme, že existují dva pohledy na danou věc – evoluční a psychologický. Každá z těchto perspektiv klade důraz na jiné potřeby. Evoluční teorie udává pohled na muže takový, že soupeří o přístup ke zdrojům a řeší fyzickou atraktivitu. Ženy naopak dávají důraz na společenské postavení a přínos. Psychologická perspektiva je více ovlivněna osobností, zkušenostmi, porovnáváním a okolní společností (Fletcher et al., 1999; Sprecher & Reganová, 2002; Weiss, 2011).

Evoluční přístup je podpořen mnoha výzkumy. Například Furnham (2009), Burriss et al. (2011), Buss a Schmitt (1993) aj. Z jejich výzkumů také vychází, že muži více preferují fyzickou atraktivitu a dobrý vzhled, avšak evoluční přístup si uvědomuje, že může hrát roli i osobnost. Evoluční přístup se týká především krátkodobých vztahů.

Z asortativního párování je nejvíce signifikantní homogamie, kde máme opět velký zástup výzkumů – Botwin et al., 1997; Dijkstra & Barelds, 2010; Eastwick et al., 2011; Furnham, 2009; Herbst et al., 2003; Klohnen & Luo, 2003; Murray et al., 1996; Reganová et al., 2000; Štěrbová et al., 2017. Homogamie zastává hypotézu, že sobě hledáme podobného partnera. Podle Luo (2009) je u raných párů osobnostní podobnost slabá, ale střední až silná v demografických charakteristikách. Zároveň je důležitý poměr mezi tím, co chceme a co můžeme mít – kongruence (Zentner, 2005). V tom může hrát roli mate value – partnerská hodnota, což je kompromis mezi ideálním a skutečným partnerem (Reganová, 1998; Štěrbová, 2019). Podobnost je i nadále hodnocena jako důležitá, ale není to jediný vliv na dané preference a výběr (Reganová et al., 2000).

Pro získávání představy o partnerských preferencích můžeme využívat *Ideal Standard Model* od Fletchera et al. (1999), který se rozšířil ze tří škál až na sedm.

Další možností, která ovlivňuje partnerské preference, je imprinting-like efekt. Tento efekt může ovlivnit naše preference podle shody či neshody podobnosti s rodičem (Štěrbová,

2019). Nakonec je zde ještě zastoupena heterogamie (komplementarita), podle čehož hledáme partnera, který bude opak nás samých.

Psychologický přístup více sleduje blízkost, vzdělání, osobnostní rysy a další charakteristiky, na kterých se podílí společnost. I když evoluční přístup říká, že mužské preference více ovlivňují fyzické znaky, je prokázáno, že jejich preference jsou ovlivněny i sociálními faktory (Mirfazeli et al., 2021).

Sociální faktory, které hrají roli v partnerských preferencích, jsou kultura (Goodwin, 1990). Rozdíly mezi požadavky mužů a žen na partnerské preference je shodný napříč kulturami (March et al., 2018), ale metaanalýza od Eastwick et al. (2014) neodhalila žádné důkazy rozdílů mezi pohlavími ve stádiu začínajícího vztahu.

Rozdíly v přístupu mužů a žen v krátkodobých vztazích můžeme chápat přes dva principy – muži jsou odměněni silou a sebevědomím pro sexuální promiskuitu, ale ženy potrestány (Schmitt et al., 2001). Dále hrají tedy vliv genderové role, které ovlivňují rozdíly mezi mužem a ženou v preferencích partnera (Zentner & Eagly, 2015). Přejímané sociální role (tudíž genderové role) jako je politická orientace, věk a úroveň vzdělání, také rozhodují při určování partnerských preferencí (Doosje et al., 1999). Jeden z osobnostních rysů, zaznamenaném v partnerských preferencích, je i inteligence. Pro inteligentní lidi může být tento rys důležitější než třeba jiné osobnostní rysy (Dijkstra et al., 2012).

Osobnostní rovina je v partnerských preferencích více přístupná hlubšímu poznání (Cunningham, & Russell, 2004). Víme, že muži volí ženy zejména s vysokým faktorem vřelost, atraktivita, status a inteligence (Csajbók et al., 2022). Naopak ženy na mužích preferují inteligenci, vřelost, stabilitu, svědomitost, výšku, vzdělání, sociální dovednosti a politickou či náboženskou příslušnost (Furnham, 2009). V osobnostní rovině vidíme, že muži s vysokým skórem extravertze vyhledávají laskavé a společensky vzrušující partnerky, ale když mají vyšší skór neuroticismus, dávají přednost ženám, které jsou umělecky inteligentní (Buss & Barnes, 1986).

Pro testování osobnosti tato práce využívá s osobnostním inventářem NEO-FI-R z roku 2004. Česká populace žen více skóruje v neuroticismu, přívětivosti, vřelosti a prožívání (Hřebíčková, 2010a). Páry se však nejvíce setkávají ve faktoru podobnosti (Štěrbová et al., 2017). Ovšem své bývalé partnerky muži skórují s vyšším skóre v neuroticismu a nižším skóre v otevřenosti ke zkušenosti, přívětivosti a svědomitosti oproti představám o ideální partnerce (Dijkstra, & Barelds, 2010). To nám poukazuje na slevování ze standardů a princip kongruence

mezi tím, co chtějí a na co mají. Podle Reganové (1998) muži nejvíc sleví v intelektu, věku a sociálním postavení.

Sice může vycházet, že muži jsou ženami skórováni s nízkým faktorem otevřenosti vůči zkušenosti (Varella Valentova et al., 2016), ale nejsilněji podpořena je teorie homogamie. Když respondenti mají posuzovat sebe a i ideálního partnera osobnostním dotazníkem, skórují ideálního partnera vyrovnaně sami se sebou. Naopak ideálního partnera mohou ve faktorech přívětivost, extraverte a svědomitost skórovat výše než sami sebe (Figueredo et al., 2006). Muž, který je zastánce homogamie, bude mít vysoký faktor otevřenost vůči zkušenosti a nízký faktor neuroticismus. Naopak muž, který hledá svůj opak, bude mít nízký faktor otevřenosti ke zkušenosti a vysoký faktor neuroticismu (Zentner, 2005).

Je zřejmé, že muži preferují atraktivitu a ženy upřednostňují zdroje v potenciálních partnerech a obecně dáváme přednost partnerům, kteří jsou podobní, spíše než odlišní. Muži, kteří očekávají tradiční mužské role, mají tendenci preferovat ženy, jež budou plnit roli pečovatelky. Je zajímavé, že ženy, které přebírají tradiční roli, dávají přednost manželovi, jenž je orientovaný na rodinu, stejně jako ony samy (Boxerová, 2012).

Když lidé zpočátku někoho považují za potenciálního romantického partnera, atraktivita je velmi důležitá a vztah mezi přitažlivostí a romantickým hodnocením klesá potom, co se vytvoří vztah (Eastwick et al., 2014). Stručně řečeno, když se hodnocení potenciálních romantických partnerů účastníky odehrává v abstraktních, hypotetických kontextech (např. sledování popisu potenciálního partnera), tato hodnocení bývají konzistentní s tím, do jaké míry tyto partnery odpovídají svým preferencím ideálního partnera (Eastwick et al., 2014).

II. Empirická část

4. Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zkoumat souvislosti mezi osobnostními charakteristikami mužů a jejich preferencemi při výběru ideální partnerky. Testované hypotézy se zaměřují na osobnostní faktory dle pětifaktorové teorie *NEO osobnostní inventář* (Hřebíčková et al., 2004) a v souvislosti se škálou zaměřenou na ideální partnerku – *Ideal Standard Model* (Büyükcan Tetik et al., 2017; Fletcher et al., 1999).

4.1. Výzkumné hypotézy

Pro tento výzkum bylo stanoveno pět hypotéz, které vychází z teorie a výsledků výzkumů, které proběhly na podobnou problematiku.

Hypotézy se zakládají na nenáhodném párování a zejména na teorii homogamii a přejímání genderových vzorců, protože pro náhodné párování není možné opřít o výzkumy jako nenáhodné párování.

Víme, že když se respondenti sebeposuzují osobnostním dotazníkem a posuzují i svého ideálního partnera, tak u nich vychází, že ideální partner vychází stejně nebo srovnatelně s jejich osobností (Figueredo et al., 2006). Což pro nás může být jen další důkaz pro teorii homogamie.

U faktorů přívětivost, extraverze a svědomitost víme, že si lidé skórují ideálního partnera výše než pak skórují sami sebe. Naopak u faktoru neuroticismus víme, že skórují ideálního partnera s nižším skórem než sebe sama (Figueredo et al., 2006). Což pro nás může být ukázka teorie komplementarity.

H1: Muži s vyšším faktorem *Přívětivost* v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s vyšším faktorem *Vřelost*.

H2: Muži s nižším faktorem *Otevřenost vůči zkušenosti* v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s nižším faktorem *Status*.

H3: Muži s nízkým faktorem *Neuroticismus* v NEO, budou signifikantně více preferovat u partnerky faktor *Vřelost*.

H4: Muži s vyšším faktorem *Extraverze* v NEO, budou signifikantně méně preferovat u partnerky faktor *Atraktivita*.

H5: Muži s vyšším faktorem *Svědomitost* v NEO, budou signifikantně více preferovat u partnerky faktor *Status*.

Víme, že emoční stabilita (nízký neuroticismus), přívětivost a svědomitost nám mohou nejvíce dát u předpovídání o tom, jestli vztah vydrží a jak spokojený bude Dyrenforth et al. (2010). Proto nelze opominout tyto tři faktory při sledování, jakou roli už hrají při partnerské preferenci.

Pro sledování faktoru přívětivost mluví i další výzkum, který říká, že je důležitý zejména v otázce ideálního partnera (Zentnera, 2005). Vysoký skóre přívětivost by měl mít větší vliv na výběr preferencí a tedy pro nás více směrodatné.

Co se týče faktoru otevřenost vůči zkušenosti, víme z výzkumu Varella Valentova et al. (2016), že ženy skórovaly své partnery v tomto faktoru velmi nízko a samy sebe posuzovali s vysokým faktorem přívětivost a svědomitost oproti svým partnerům. Na tom můžeme postavit hypotézu, že muž s vysokým skórem ve faktoru otevřenost vůči zkušenosti nebude výrazně volit faktory ze škály ideálního partnera, ale naopak muž s nízkým skórem otevřenost vůči zkušenosti bude více skórovat faktory ze škály ideálního partnera – zejména faktor status – svůj opak. Podle Zentnera (2005) víme, že muž je hledač podobnosti, pokud se skóruje s vysokým faktorem otevřenost vůči zkušenosti a s nízkým faktorem neuroticismus a naopak je hledač komplementarity, pokud sám sebe skóruje s nízkým faktorem otevřenosti vůči zkušenosti a vysokým faktorem neuroticismus.

Dále u faktoru extravertze, víme, že muži s vysokým skórem extravertze více vybírají laskavé a společenské partnerky (Buss & Barnes, 1986). To může znamenat, že jsou pro ně významné faktory vřelost a status u ideální partnerky. Proto tedy muži s vyšším skórem extravertze budou méně vybírat partnerky se skórem atraktivita.

Extravertze podle výzkumu Štěrbové et al. (2017) nám může nejvíce ukázat podobnost. V tomto faktoru se páry nejvíce shodovaly ve svém sebeposouzení, posouzení partnerky a posouzení ideální partnerky. Naopak faktor otevřenost vůči zkušenosti a svědomitost ukázaly na největší rozdíly mezi preferovaným a vnímaným v otázce podobnosti.

5. Metodika

5.1. Výzkumný soubor

Online dotazník vyplnilo 95 mužů. Z toho počtu postoupilo do statistické analýzy 95 mužů. Na základě věkové hranice nemusel být nikdo vyloučen, všichni vyplnili věk v daném kritériu. Před analýzou nemusel být vyloučen žádný muž, protože potvrzovali souhlas se svojí orientací a bez souhlasu by je dotazník nepustil dál.

Kritéria účasti ve studii byla jasně stanovena v online dotazníku na Google forms – heterosexuální muž ve věku 20-35 let. Dále, jak již bylo uvedeno, v dalším kroku musel muž potvrdit, že je heterosexuální muž a k tomu uvést konkrétně svůj věk.

Velikost finálního souboru byla 95 mužů. Pohlaví mé skupiny bylo jen mužské a věk zúčastněných probandů se mohl pohybovat od 20-35, ale výsledný průměr (M) je 24,57 let (Tabulka 1).

Tabulka 1

Zastoupení dle věku

	Věk
M	24,57
SD	3,42
Min.	19
Max.	35

5.2. Měřicí nástroje

Pro tuto studii byly použity dva dotazníky. Prvním použitým dotazníkem byl NEO osobnostní inventář: (podle NEO-PI-R od P.T.Costy a R.R.McCrae) od Testcentrum z roku 2004, který přeložila a standardizovala Martina Hřebíčková et al. (2004). Dotazník patří mezi osobnostní a zkoumá typ osobnosti člověka. Skládá se z 240 položek, které se zaměřují na pět škál – extraverte, neuroticismus, otevřenost ke zkušenosti, přívětivost a svědomitost. Dále se každá škála skládá ze šesti subškál. Každý škála se dělí určeným skórem na velmi nízký, nízký, střední, vysoký, velmi vysoký. Respondenti vybírali u každé položky na pětibodové škále od 1 (Vůbec nevystihuje) do 5 (Úplně vystihuje).

Člověk s vysokou škálou extraverte se popisuje pro českou populaci jako *družný, společenský, průbojný, smělý, povídavý, sdílný, prosazující se, energický, aktivní, bezprostřední, rázný, nenucený, dravý, rychlý, neostýchavý, optimistický*. Škála extraverte se skládá ze subškál vřelost, družnost, asertivita, aktivnost, vyhledávání vzrušení a pozitivní emoce. Tato škála může nabývat skóru od 0 do 192.

Člověk s vysokou škálou neuroticismus se popisuje pro českou populaci jako *psychicky nevyrovnaný, neklidný, labilní, nervózní, náladový, úzkostný, neodolný vůči stresu, rozrušitelný, se sebou nespokojený, vznětlivý, plný obav, vztahovačný, zlostný, prudký, prchlivý, nejistý, impulzivní*. Škála neuroticismus se skládá ze subškál úzkostnost, hněvivost-hostilita, depresivnost, rozpačitost, impulzivnost a zranitelnost. Tato škála může u muže nabývat skóru od 0 do 192.

Člověk s vysokou škálou otevřenost ke zkušenosti se popisuje pro českou populaci jako *otevřený novému, tvořivý, originální, obrazotvorný, zvědavý, vnímavý, přemýšlivý, zajímající se o umění, citlivý, liberální, nezávislý*. Škála otevřenost ke zkušenosti se skládá ze subškál fantazie, estetické prožívání, prožívání, novátorské činnosti, ideje, hodnoty. Tato škála může nabývat skóru od 0 do 192.

Člověk s vysokou škálou přívětivost se popisuje pro českou populaci jako *dobrosrdečný, přívětivý, snášenlivý, zdvořilý, laskavý, soucitný, skromný, charakterní, tolerantní, neagresivní, upřímný, smířlivý, dobromyslný, nesobecký, poddajný, vstřícný, důvěřivý, taktní, čestný, přizpůsobivý, obětavý, tvárný*. Škála přívětivost se skládá ze subškál důvěra, upřímnost, altruismus, poddajnost, skromnost, jemnocit. Tento faktor může nabývat skóru od 0 do 192.

Člověk s vysokou škálou svědomitost se popisuje pro českou populaci jako *pečlivý, svědomitý, pilný, vytrvalý, důkladný, spolehlivý, systematický, cílevědomý, pracovitý, důsledný, pořádný, zodpovědný, rozhodný, usilovný, produktivní, akorátní, dochvilný, precizní, houževnatý, snaživý, činorodý, výkonný, ctižádostivý, puntičkářský*. Škála svědomitost se skládá ze subškál způsobilost, pořádkumilovnost, zodpovědnost, cílevědomost, disciplinovanost a rozvážnost. Tento faktor může nabývat skóru od 0 do 192.

Přesto, že *NEO Osobnostní inventář* bývá nazýván jako zjednodušující a popisný (Hřebíčková, 2010a), patří k nejvíce využívaným kvantitativním osobnostním dotazníkům v České republice, proto byl pro tuto studii vybrán právě on. O jeho častém využívání vypovídá i jeho třetí revize z roku 2016 (Hřebíčková & Jelínek, 2019).

Vnitřní konzistence škály neuroticismus dosáhla hodnoty Cronbachova “ α ” = .94, tedy výborného výsledku. Vnitřní konzistence škály extraverte dosáhla hodnoty Cronbachova “ α ” = .92, tedy výborného výsledku. Vnitřní konzistence škály otevřenost ke zkušenosti dosáhla hodnoty Cronbachova “ α ” = .86, tedy dobrého výsledku. Vnitřní konzistence škály přívětivost dosáhla hodnoty Cronbachova “ α ” = .90, tedy dobrého výsledku. Vnitřní konzistence škály svědomitost dosáhla hodnoty Cronbachova “ α ” = .92, tedy skvělého výsledku.

Jako druhý dotazník byla použita škála na ideálního partnera/partnerku *Ideal Standard Model* od Fletchera et al. (1999). Pro online uzpůsobení byla použita zkrácená verze, která byla aplikovaná ve výzkumu Büyükcan Tetik et al. (2017).

V online dotazníku se nachází 16 položek, kde u každé respondentí vybírali na škále od 1 (Vůbec pro mě důležité) do 5 (Velmi pro mě důležité) a měli rozhodnout o vlastnostech potencionální partnerky.

Při vytváření ISM zjistili, že struktura preferencí pro ideálního partnera/partnerku odpovídá třem kategoriím – škálám. Kolem škál se shlukují vlastnosti ideálu pro jednotlivce. Konkrétně se jedná o škály vřelost-důvěryhodnost; atraktivita-vitalita; a status-zdroje. První škálu (vřelost-důvěryhodnost) můžeme popsat jako člověka, který je vřelý, soucitný, čestný a citlivý. Druhá škála (atraktivita-vitality) zahrnuje preference pro člověka, který je fyzicky atraktivní, společenský, dobrý milenec a sebevědomý. Třetí škála (status-zdroje) zahrnuje preference pro člověka, který je úspěšný, finančně zabezpečený a který má zabezpečený domov (Boxerová, 2012; Fletcher et al., 1999).

Pro tento výzkum byla zvolena 3 škálové ISM, protože dává nejpřesnější představu o partnerském ideálu (Preotu & Turliuc, 2013). Škálu atraktivita v mém výzkumu tvoří položky přitažlivá, dbá o svůj vzhled, sexy, dobrá milenka, dobrodružná. Škálu status originální, kreativní, vynalézavá, úspěšná, ambiciózní. A nakonec škála vřelost je zastoupena položkami dokáže mi porozumět, podporující, laskavá, naslouchající, citlivá, důvěryhodná.

Preotu a Turliuc (2013) říkají, že tato škála stojí na tom, že lidé hodnotí svého partnera/partnerku na základě konzistence mezi ideály a vnímáním z aktuálního partnera/partnerky. Ideální je tedy mentální obraz někoho, co je pro daného člověka bráno jako výborné a vysoce vhodné.

Podobných škál existuje více (např. Reganová et al., 2000) a bývají přebírány a upraveny pro další výzkumy. Proto v tomto výzkumu je mimo osobnostní dotazník využita i

jedna ze škál na ideály ohledně partnera/partnerky. Z výzkumů je patrné, že osobnost toho druhého nemusí hrát jedinou roli v preferencích. Proto dotazník ohledně potencionální partnerky byl vybrán ISM a ne Osobnostní inventář NEO. ISM nám umožňuje mít lepší představu jen o partnerské preferenci nejen z hlediska osobnostních charakteristik. Můžeme tak mít i přehled o požadavcích na vzhled, atraktivitu, společenský status a zdroje.

I když škála ISM vychází zejména z evoluční perspektivy (Fletcher et al. 1999), v propojení s osobnostním dotazníkem zaměřeným na muže, nám umožňuje propojit obě perspektivy – jak evoluční, tak psychologickou.

Vnitřní konzistence škály vřelost dosáhla hodnoty Cronbachova “ α ” = .732, tedy přijatelného výsledku. Vnitřní konzistence škály status dosáhla hodnoty Cronbachova “ α ” = .706, tedy přijatelného výsledku. Kvůli nízké reliabilitě byla vyřazena jedna položka FAD ze škály atraktivita, poté Cronbachova “ α ” = .71, tedy slabého výsledku.

5.3.Procedura

Nejdříve došlo k vytvoření dotazníku pomocí Google forms, kde v úvodním prohlášení byl představen výzkum – obecně na co se soustředí, k jakému účelu byl vytvořen, informování o možném odstoupení a anonymitě. Následně byly stanoveny podmínky, a jaké části má dotazník. Nakonec byl přiložen kontakt pro případné další dotazy či zpětné vazby.

V další sekci byly požadovány demografické údaje – věk a odsouhlasení o jejich pohlaví a orientaci. Poté přišla třetí sekce, což je již zmíněný *NEO Osobnostní inventář* se zadanými instrukcemi a následně pokračuje druhý dotazník cílený na ideální partnerku.

Pro výzkum bylo potřeba získat mužské participanty, kteří splňovali věkové podmínky (20-35let) a sexuální orientace (heterosexualita). Po vytvoření online dotazníku v Google forms, byl dotazník nasdílen na předem stanovených stránkách na Facebooku a Instagramu.

První sběr proběhl od prosince do konce ledna a následně další kolo od března do poloviny dubna. V online dotazníku bylo nabídnuto, že mohou zadavatele kontaktovat na emailu, čehož někteří jedinci využili. Dále bylo časté, že na Facebooku se pod příspěvkem velmi diskutovalo o dotazníku, jeho délce, otázkách a formulacích tvrzení v NEO Osobnostním inventáři. Při prvním sběru bylo sebráno 80 respondentů a dotazník byl nabídnut na dostupných Facebookových skupinách, kde je známo, že je více mužů ve věku od 20 do 35. Jednalo se zejména o studentské skupiny – ČVUT, MFF UK Informatika, 2LF UK, VŠCHT aj. Řada respondentů napsala pod příspěvek, že nedodělali dotazník, protože byl na ně moc dlouhý a

únavný. Ve druhém sběru byl dotazník zveřejněn na stejných anebo podobných stránkách, ale celkové číslo se zvedlo jen o pár jedinců i přes snahu ho zveřejnit vícekrát.

Respondentům nebyla nabídnuta žádná odměna, ani nad nimi nebyl žádný dozor, který by kontroloval, zda všichni odpoví a vyplní. Jako forma odměny jim bylo nabídnuto následné přečtení si výsledků studie.

Následně došlo k zakódování a přeformátování dat. Všechny položky dotazníku byly zakódovány. Například u NEO je zakódování podle názvu škály a následně přiřazeno číslo sloupečku – např. N1 – první otázka, která zkoumá první subškálu neuroticismu, N22 – druhá otázka u druhé subškály neuroticismu atd. Poté bylo potřeba změnit bodové škálování z 1-5 na 0-4 u položek dotazníku NEO.

5.4. Statistická analýza

Data byla zpracována v programech MS Excel a JASP verze 0.16.1 (Jasp Team, 2023). Ve statistické analýze je provedena základní deskriptivní statistika na zúčastněné osoby a to minimum, maximum, průměr a střední odchylka. Pohlaví je v této studii mužské.

K deskripci dat byla využita metoda Pearsonovy korelace. Pro následné testování hypotéz byla využita lineární regrese. Hladina signifikance byla stanovena jako $p < 0.05$.

5.5. Etika výzkumu

Tento výzkum pracoval s muži nad 20 let, tudíž nebyl potřeba žádný informovaný souhlas někoho jiného než jich samotných. Svým kliknutím na pokračování další sekce v online dotazníku, souhlasili se svojí účastí. A však mohli kdykoli vyplňování přerušit a odstoupit od něho, jak byli informováni.

Anonymita byla zachována při vyplňování a i při vyhodnocení. Po respondentech nebylo vyžadováno jméno, jen potvrzení o pohlaví a sexuální orientaci a následně uvedení věku. Dotazník mohli vyplňovat kdekoli a ne na určitém místě pod dozorem, takže ani nedošlo k setkání. Vyhodnocování proběhlo také anonymně, protože každý respondent automaticky v tabulce s výsledky měl přidělené číslo a nebyl vyžadován ani email. Data byla teda anonymizována a prakticky nedohledatelné, kdo vyplnil a kdo nevyplnil. Což ovšem způsobovalo problém s dokončením dotazníku a tím i s menším počtem respondentů.

Jako forma debriefingu byla respondentům dána možnost, aby využili emailového kontaktu, ale jiná forma debriefingu (vyhodnocení osobnostního dotazníku konkrétního respondenta) jim nabídnuta nebyla. Už jen z důvodu zachování anonymity, protože data jsou

plně anonymizovaná a není ani cílem nasbírat co největší počet informací o daných jedincích krom sledovaných. Na tuto možnost se nikdo neozval a zpětná vazba vztažená k etice výzkumu také nedorazila.

6. Výsledky

Byla provedena metoda Pearsonovy korelace. V Tabulce 2 můžeme vidět deskriptivní statistiku a korelační matici jednotlivých škál *NEO osobnostní inventář* (Hřebíčková et al., 2004) a *Ideal Standard Model* (Fletcher et al., 1999). Můžeme vidět, že škála status souvisí se škálou neuroticismem a je to slabá negativní korelace ($r = -.21$). Dále škála atraktivita souvisí se škálou extraverze a jedná se o slabou pozitivní korelaci ($r = .22$). Mezi škálou status a škálou extraverze byl také nalezen slabý pozitivní vztah ($r = .26$). Škála vřelost má slabý pozitivní ($r = .24$) vztah se škálou vřelost. Škála vřelost má dále slabý pozitivní ($r = .21$) vztah se škálou svědomitost. Celkově se vztah objevuje jako velmi slabý.

Tabulka 2

Deskriptivní statistika a Pearsonova korelace

Proměnná	M(SD)	SoučetN	SoučetE	SoučetO	SoučetP	SoučetS	SoučetA	SoučetW	Součet S
NEO									
SoučetN	93.52 (29.93)	—							
SoučetE	96.42 (24.91)	-.25*	—						
SoučetO	114.93 (20.95)	.11	.27**	—					
SoučetP	108.54 (23.29)	-.17	.03	.04	—				
SoučetS	115.87 (25.20)	-.52***	.06	-.14	.14	—			
ISM									
SoučetA	17.79 (2.85)	-.03	.22*	.13	-.13	-.06	—		
SoučetW	25.92 (2.96)	.01	.11	.13	.24*	.21*	.31**	—	
SoučetS	15.65 (3.98)	-.21*	.26**	.20	-.06	.16	.23	.18	—

Pozn.: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

NEO reprezentuje osobnostní inventář NEO-PI-R a ISM reprezentuje Ideal Standard Model. SoučetN reprezentuje škálu neuroticismus, SoučetE reprezentuje škálu extraverze, SoučetO reprezentuje škálu otevřenost vůči zkušenosti, SoučetP reprezentuje škálu přívětivost, SoučetS reprezentuje škálu svědomitost, SoučetA reprezentuje škálu atraktivita, SoučetW reprezentuje škálu vřelost, SoučetS reprezentuje škálu status.

Pro testování hypotéz byla využita lineární regrese. Postupně bylo otestováno pět hypotéz.

H1: *Muži s vyšším faktorem **Přívětivost** v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s vyšším faktorem **Vřelost**.*

Lineární regrese odhalila statisticky významný vliv škály **přívětivost** na škálu **vřelost**, $b = 1.88$, $\beta = 0.24$, $SE = 0.76$, $p = 0.019$ se slabým efektem $R^2 = .058$.

H2: *Muži s nižším faktorem **Otevřenost vůči zkušenosti** v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s nižším faktorem **Status**.*

Lineární regrese prokázala téměř statisticky významný vliv škály **otevřenost vůči zkušenosti** na škálu **status**, $b = 1.05$, $\beta = 0.20$, $SE = 0.54$, $p = 0.05$ se slabým efektem $R^2 = .04$.

H3: *Muži s nízkým faktorem **Neuroticismus** v NEO, budou signifikantně více preferovat u partnerky faktor **Vřelost**.*

Lineární regrese neprokázala statisticky významný vliv škály **neuroticismus** na škálu **vřelost**, $b = 0.09$, $\beta = 0.01$, $SE = 1.04$, $p = 0.93$ se slabým efektem $R^2 = .00$.

H4: *Muži s vyšším faktorem **Extraverze** v NEO, budou signifikantně méně preferovat u partnerky faktor **Atraktivita**.*

Škála **extraverze** u mužů predikovala 4,9% preferenci škály **atraktivita**. Lineární regrese, $b = 1.93$, $\beta = 0.22$, $SE = 0.88$, $p = 0.03$, odhalila statisticky významný vztah mezi škálou **extraverze** a škálou **atraktivita**.

H5: *Muži s vyšším faktorem **Svědomitost** v NEO, budou signifikantně více preferovat u partnerky faktor **Status**.*

Lineární regrese neprokázala statisticky významný vliv škály **svědomitost** na škálu **status**, $b = 1.17$, $\beta = 0.19$, $SE = 0.65$, $p = 0.07$ se slabým efektem $R^2 = .03$.

7. Diskuze

V této části bych ráda představila výsledky práce ve světle proběhlých výzkumů a jejich východisek. Ve výzkumné části bylo otestováno pět hypotéz.

Lineární regrese odhalila statisticky významný vliv škály přívětivost na škálu vřelost, $b = 1.88$, $\beta = 0.24$, $SE = 0.76$, $p = 0.019$ se slabým efektem $R^2 = .058$. Dále škála extraverze u mužů predikovala 4,9% preferenci škály atraktivita. **H1:** Muži s vyšším faktorem **Přívětivost** v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s vyšším faktorem **Vřelost**.

Lineární regrese prokázala téměř statisticky významný vliv škály otevřenost vůči zkušenosti na škálu status, $b = 1.05$, $\beta = 0.20$, $SE = 0.54$, $p = 0.05$ se slabým efektem $R^2 = .04$. **H2:** Muži s nižším faktorem **Otevřenost vůči zkušenosti** v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s nižším faktorem **Status**.

Lineární regrese, $b = 1.93$, $\beta = 0.22$, $SE = 0.88$, $p = 0.03$, odhalila statisticky významný vztah mezi škálou extraverze a škálou atraktivita. **H4:** Muži s vyšším faktorem **Extraverze** v NEO, budou signifikantně méně preferovat u partnerky faktor **Atraktivita**.

U zbylých hypotéz nebyl nalezen signifikantní vztah. **H3:** Muži s nízkým faktorem **Neuroticismus** v NEO, budou signifikantně více preferovat u partnerky faktor **Vřelost**. **H5:** Muži s vyšším faktorem **Svědomitost** v NEO, budou signifikantně více preferovat u partnerky faktor **Status**.

Osobnostní škála **přívětivost** je propojena s partnerskou škálou **vřelost**. **Přívětivost** definují vlastnosti jako *dobrosrdečný, přívětivý, snášenlivý, zdvořilý, laskavý, soucitný, skromný, charakterní, tolerantní, neagresivní, upřímný, smířlivý, dobromyslný, nesobecký, poddajný, vstřícný, důvěřivý, taktní, čestný, přizpůsobivý, obětavý, tvárný* (Hřebíčková et al., 2004) a **vřelost** byla v dotazníku zastoupena vlastnostmi *dokáže mi porozumět, podporující, laskavá, naslouchající, citlivá a důvěryhodná* (Büyükcán Tetik, 2017; Fletcher et al., 1999). Když si tyto škály představíme pomocí osobnostních vlastností, vidíme, že se shodují a dost často se jedná o synonyma. Škála **přívětivost** a škála **vřelost** se velmi shodují a to nám ukazuje na homogamii.

Škálu **extraverze** definují vlastnosti *družný, společenský, průbojný, smělý, povídavý, sdílný, prosazující se, energický, aktivní, bezprostřední, rázný, nenucený, dravý, rychlý, neostýchavý, optimistický* (Hřebíčková et al., 2004) a škálu **atraktivita** zas *dobrodružná, dobrá milenka, sexy, dbá o svůj vzhled, přitažlivá* (Büyükcán Tetik, 2017; Fletcher et al., 1999). I zde

můžeme vidět určité propojení synonym, když si škály představíme víc konkrétně a opět to může být důkaz pro hledání sebedobnosti –homogamie.

Podobně jsem očekávala, že bude potvrzena hypotéza, že muži s nízkým skórem ve škále **neuroticismus** – opak *psychicky nevyrovnaný, neklidný, labilní, nervózní, náladový, úzkostný, neodolný vůči stresu, rozrušitelný, se sebou nespokojený, vznětlivý, plný obav, vztahovačný, zlostný, prudký, prchlivý, nejistý, impulzivní* (Hřebíčková et al., 2004) budou vybírat škálu **vřelost**, kterou představují vlastnosti *dokáže mi porozumět, podporující, laskavá, naslouchající, citlivá a důvěryhodná* (Büyükcan Tetik, 2017; Fletcher et al., 1999). Opět, pokud se podíváme na vlastnosti škály **neuroticismus** a v našem případě na opaky, protože se pracovalo s nízkým skórem, shodují se s popisem škály **vřelost**. Očekávalo se, že bude potvrzena homogamie v tomto případě, ale nebyl nalezen ani slabý signifikantní vztah.

V české populaci muži víc skórují v asertivitě (škála extraverte), vyhledávají vzrušující zážitky (škála otevřenost vůči zkušenosti) a jsou více otevřenější k idejím (škála otevřenost vůči zkušenosti) oproti ženám (Hřebíčková, 2010a). Obecně muži v české populaci dle Hřebíčkové (2010) dosahují nejvyšších skóre ve škálách extraverte a otevřenost vůči zkušenosti. Mnou nasbíraný vzorek dosáhl nejvyšších skóre ve škále svědomitost a otevřenost vůči zkušenosti. V podstatě tedy můžeme hovořit o běžném mužském vzorku

Podobný výzkum v českém prostoru byl realizován Varella Valentovou et al. (2016), kde výsledky přinesly lepší představu, které škály z pětifaktorové teorie jsou nejvíc vybírány v české populaci oproti brazilské. Jedná se o extraverti, přívětivost a nízký neuroticismus. Co se týče otázky ideálního partnera, nikdo ze skutečných partnerů nedosahoval ideálních standardů daného jedince. Ve svém výzkumu nemohu určit, zda se ideální představy shodují se skutečnými partnerkami mužů, ale dává nám to lepší porozumění hypotézám, které nevyšly podle představ a teoretického základu homogamie.

Partnerské preference mužů ovlivňují biologické a i sociální faktory (Mirfazeli et al., 2021). Potvrzené hypotézy ukazují i na jiné atributy než fyzické. Velký rozdíl můžeme vidět ve studiích ze 70. let. Partnerská preference je založena na evolučních charakteristikách, ale hraje zde roli i společnost a to, jak se vyvíjí. Trendy ovlivňují partnerskou preferenci. Ve studii ze 70. let od Powerse (1971) vyšlo, že mezi nejdůležitější vlastnosti, které se očekávají od partnerky, patří touha mít děti. Tento požadavek dnes již není součástí žádných škál a nebývá to velké téma pro partnerské preference ani výběr. V mém výzkumu se tomu nevěnovala žádná pozornost. V této studii naopak muži jako nejméně důležité charakteristiky u partnerky

hodnotili dobrý vzhled a sociální status. V souvislosti s mým výzkumem se jedná o dvě škály ISM, které ale hrají vliv v partnerské preferenci. Důležitost fyzické atraktivity při výběru nelze rozporovat (Li et al., 2002; Luo & Zhang, 2009 aj.). Ale pokud není fyzická atraktivita konkrétně nabízena a muž si může vybrat na škále i jiné vlastnosti, otevírá nám to nové možnosti poznat, jak si muži představují svoji ideální partnerku. A dále jaké vlastnosti kromě fyzické atraktivity musí naplňovat.

Muži k ženám zaujímají více reprodukční přístup v tom ohledu, že soutěží a nabízejí zdroje (Weiss, 2011). Pro muže je stěžejní věk, hmotnost, poměr pasu a boků. V mém výzkumu se ovšem toto nemohlo příliš projevit v jejich odpovědích, protože je to založené na verbálním výběru, představivosti a zkušenosti.

Muži více volí sexuální touhu a fyzické zdraví u žen (Reganová et al., 2000). To mohla zastupovat vlastnost dobrá milenka, dbá o svůj vzhled či atraktivní. I ve výzkumu Furnhama (2009) bylo potvrzeno, že muži více volí dobrý vzhled u ženy a kromě atraktivity bylo pro ně důležité také to, aby byla pečující a inteligentní. Zároveň se tak sami muži popisovali, že i oni jsou inteligentní a atraktivní. To nám dává další důkaz pro homogamii – hledali to, co jsou. V mém výzkumu můžeme vidět, že atraktivita u ženy má souvislost s osobnostní škálou extravertze. Podle Furnhamova výzkumu by spíše odpovídalo, že bude atraktivita spojena se škálou otevřenost vůči zkušenosti. Součástí tohoto výzkumu nebylo otestovat tuto hypotézu, ale otevírá to možnost pro další testování vztahu osobnosti a partnerské preferenci.

Preference atraktivity, by mohla souviset i s větší sexuální excitací. Podle výzkumu Bártové et al. (2021) má sexuální excitace pozitivní korelaci s otevřeností vůči zkušenosti. To je další otázka pro budoucí výzkum a zároveň nám může dát lepší představu, která škála z pětifaktorové teorie hraje roli v otázce atraktivity. Víme, že škála extravertze měla slabý pozitivní vztah se škálou atraktivita a je tedy otázkou, zda by otevřenost měla silnější pozitivní vztah vzhledem k proběhlým zmíněným výzkumům se škálou atraktivita.

Nicméně výzkum Bártové et al. (2021) potvrdil, že je propojení mezi extravertzí a sexuální excitací. Když přeneseme vztah sexuální excitace a propojíme ji se škálou atraktivita (představovaly pojmy: dobrá milenka, sexy, dbá o svůj vzhled, dobrodružná, přitažlivá) v mém výzkumu vyšel slabý pozitivní vztah. Můžeme tedy říct, že jsem nedošla k stejně silným pozitivním výsledkům v otázce škály extravertze, ale jistý vliv zde je.

Naopak sexuální inhibice korelovala se škálou neuroticismus. Tudíž by muži s vyšším skórem ve škále neuroticismu pravděpodobně nevybírali atraktivitu u ideální partnerky. V

tomto výzkumu jsem předpokládala spojení nízkého neuroticismu se škálou vřelosti, kde nebyl nalezen ani slabý pozitivní vztah. Je tedy otázkou pro další výzkumný rámec, zda by sexuální inhibice mohla být spojena se škálou vřelost z hlediska partnerské preference. Naopak sexuální inhibice ve výzkumu Bártové et al. (2021) negativně korelovala se škálou extravertze. Tudíž by se pro další výzkumnou rovinu mohlo otestovat, zda by se měla či neměla spojovat škála vřelost a škála extravertze.

Podle Sprechera a Reganové (2002) pokud člověk vyhledává romantický vztah, víc vyhledává fyzickou atraktivitu, sociální status, osobnostní rysy a i vřelost a humor. V mém výzkumu atraktivita, status a vřelost byly zkoumány zvlášť v kontextu osobnostních charakteristik. Můžeme vidět, že jistou roli hrají všechny tři škály v mém výzkumu, ale na rozdíl od této studie se pozice humoru nijak víc zvlášť nejeví.

Byl uskutečněn výzkum na osobnostní rovinu u manželských párů, kde vyšlo, že je vzájemná korelace u škál otevřenost vůči zkušenosti a škály přívětivost (McCrae et al., 2008). Budoucí výzkumy by mohly pokrýt tuto rovinu. Jestliže je osobnostní rovina u manželských párů prokázána, byla zde i před seznámením? Ze studie Hřebíčkové (2010b) vyšlo, že škály extravertze, neuroticismus a otevřenost vůči zkušenosti s věkem klesají, ale škály přívětivost a svědomitost se s věkem naopak zvyšují. Co se týče předpovídání o spokojenosti vztahu, roli hrají škály emoční stabilita, přívětivost a svědomitost (Dyrenforth et al., 2010). V otázce partnerského výběru by se více měly zohledňovat škály přívětivost a svědomitost. Škála přívětivost v mém výzkumu pozitivně korelovala se škálou vřelost a dává nám to přehled o jejím specifickém postavení, co se preferencí týče a zároveň je i otázkou, jakou roli hraje ve vybudování vztahu.

U Figuereda et al. (2006) se dozvídáme, že ideální partnerku muži skórují osobnostně jako sebe sami, ale dávají jí o trochu výš v přívětivosti, extravertzi a svědomitosti, a na druhou stranu jí o trochu méně skórují v neuroticismu. Ve druhé studii zaměřené na aktuální partnery vyšlo bez rozdílu ve svědomitosti, extravertzi a přívětivosti a níž je skórovali v otevřenosti vůči zkušenosti a neuroticismu. Tato studie dokládá, že najít partnera na základě osobnostní podobnosti nemusí být až tak stěžejní pro vztah. K podobným závěrům se přikláním i já v této práci.

Hypotézy, které byly v této práci potvrzené, vycházely z teorie homogamie, ukazuje se tedy, že podobnost hraje roli, a tak tomu bylo i ve výzkumu Reganové et al. (2000), protože jejich výzkum se také soustředil na podobnost v partnerských preferencích a jejich ISM se

skládal z pěti faktorů. Z jejich výzkumů vyplývá, že osobnostní kvality nejsou to jediné, co je důležité při výběru partnera, ale hraje zde roli i slučitelnost v dalších ohledech. Proto jejich závěrem je, že podobnost je stále velmi žádoucí. K podobnému závěru se přikláním i já, nehraje jedinou roli, ale v partnerských preferencích může hrát roli a ovlivňovat následný výběr.

Při vytváření představy o ideálním partnerovi hrají roli genderové role (Locke et al., 2020). V tomto duchu byla postulována hypotéza, že muži s nižším skórem otevřenost vůči zkušenosti budou preferovat partnerky s nižším skórem škály status, což bylo téměř statisticky prokázáno. Ovšem je velmi těžké posoudit roli genderových rolí v souvislosti s odpověďmi respondentů. Genderové role mohou být individuálně odlišné v souvislosti s výchovou. Ale víme, že u imprinting-like mechanismu dochází k vytváření si představy o tom, co je krásné (Alvarez, & Jaffe, 2004).

Z výzkumu Dyrenfortha et al. (2010) je patrné, že emocionální stabilita (nízký neuroticismus) je nejdůležitější v otázce partnerský vztah. Podle autorů má největší vliv na partnerské vztahy. V mém výzkumu ovšem nízký neuroticismus nevyšel v souvislosti s vřelostí. Muži, kteří mají menší míru neuroticismu, nevyhledávají partnerky, které jsou jim v tomto ohledu podobné. A to může být způsobeno tím, že výzkum Dyrenfortha et al. (2010) se týkal následně vytvořeného partnerského vztahu, ale můj výzkum je zejména o představách, jaká by ideální partnerka měla být. Zde vidíme, že je rozdíl mezi ideální představou a následně vytvořeným vztahem. Zentner (2005) uvádí, že je důležité mít poměr mezi tím, co chci a co můžu mít. Proto někdo nemůže najít někoho se stejnou osobností. Zároveň v této souvislosti může hrát roli i téma mate value, o které jsem se v práci také zmiňovala, a bývá těžké zjistit, na kolik hraje v této problematice roli. Ohledně výsledku vztahu víc vypovídá koncept kongruence než osobnostní podobnost (Zentner, 2005). Tento výzkum se týká zejména preferencí a nepočítá s reálnými vztahy daného muže, což může být jeden z limitů, jak později rozeberu. To nám ale i vysvětluje, proč třeba dle uskutečněných výzkumů mají muži osobnostně jiné partnerky než podle toho, co volili v dotaznících na partnerské preference u ideální partnerky.

Mezi tím, jak vnímáme našeho aktuálního partnera, a jak vnímáme ideální představu partnera, je větší citlivost vůči negativním nesrovnalostem. Víme, že ideálního partnera skórujeme podobně nebo o trochu lepšího než sami sebe (Büyükcán Tetik et al., 2017; Dijkstra & Barelds, 2010). Naše vnímání ideálního nás ovlivňuje v posouzení aktuálního partnera. Pokud se zachová ideálně, dáváme tomu vysokou váhu (Fletcher et al., 2000). To nám ukazuje, že jsou ideály různé a osobnost zde hraje roli.

Ve výzkumu Dijkstra a Bareldse (2010) vyšlo, že osobnostní podobnost není při hledání partnera tolik důležitá. To by pro tento výzkum znamenalo, že zkoumat vliv osobnostních charakteristik na partnerskou preferenci nikam nesměřuje. Mně ale vyšlo, že nějakou roli to má. Takže v otázce ideálního partnera určitě svoji roli má, jak dokládají i Dijkstra a Bareldse (2010). Je tedy rozdíl mezi ideální partnerskou preferencí a následně skutečně vytvořeným vztahem. To můžeme vidět i z výzkumu Eastwicka et al. (2011). I když si volili partnery dle popisu blízkého jejich ideálům, po setkání už neměli zájem. Partnerské preference můžeme chápat jako nějakou naši představu, kterou pak vyrovnáváme s přístupnými zdroji. Je pak otázkou, zda naše chápání některých charakteristik se shoduje s charakteristikami, které jsou naformulovaná v rámci dotazníků. Pro někoho může být vlastnost „inteligentní“ představovat něco jiného než pro druhého.

Škála ISM odpovídá na to, proč ideály neodpovídají realitě. To může být způsobené potřebou u ideálního partnera být doopravdy přesný anebo následnou idealizací svoji aktuální partnerku (Preotu & Turliuc, 2013).

Další dobrou otázkou je, jak moc naši skuteční partneři ovlivňují naše ideály či je to naopak. Od Eastwicka et al (2011) víme, že lidé měli většinou partnery, kteří se shodovali s jejich ideály a od Dijkstra a Bareldse (2010) také víme, že lidé ideálního partnera skórují podobně nebo o trochu lepšího než sami sebe. Je tedy otázkou, jak moc si respondenti vytvářeli své ideální já nebo skutečně posuzovali někoho sobě podobného, koho vnímají za ideálního partnera.

Další škály pětifaktorové teorie, které mají vliv na partnerský vztah, jsou přívětivost, otevřenost vůči zkušenosti (Dyrenforth et al., 2010). Jeden ze závěru mého výzkumu je to, že přívětivost může hrát roli při partnerské preferenci v souvislosti se škálou vřelost a otevřenost vůči zkušenosti v souvislosti se škálou status.

Podle Zentnerova (2005) výzkumu je z pětifaktorové teorie vyvozena přívětivost jako nejméně ta, která ukazuje na ideálního partnera a přívětivost bývá nejméně ceněná. Což můžeme vidět v souvislosti s mým výzkumem, že byla potvrzena H1, která pracuje s přívětivostí a vřelostí.

Zároveň na základě tohoto výzkumu (Zentner, 2005) bylo pracováno i s tím, že podobnost bude hrát roli v preferencích. Podle autora člověk s vysokou škálou otevřenost vůči zkušenosti a nízkým neuroticismem bude hledat někoho podobného. Když se podíváme na H2 a H3, obě hypotézy pracující se škálou otevřenost vůči zkušenosti a neuroticismus, byly

postulovány dle teorie homogamie a vycházely z předpokladu, že zde hraje roli podobnost, ale nebylo tak zjištěno na mém vzorku.

Pro spojení vřelosti a extraverze hovoří i výzkum Busse a Barnese (1986), ale zároveň hovoří o propojení extraverze se společensky vzrušující, což můžeme chápat jako vyšší míra škály atraktivita. Můj výzkum odhalil slabý pozitivní vztah právě mezi extraverzí a atraktivitou.

Podle Murraye et al. (1996) jsou naše představy o partnerech jen zrcadlem sebeobrazu a ideálů nás samých. Závěry mého výzkumu se spíše přiklánějí k tomu, že to tak není. Nebylo prokázáno, že teorie homogamie hraje roli v představách o ideálních partnerkách. Osobnostní charakteristiky mužů se neshodovaly s volenými škálami v ISM, které byly založeny právě na teorii homogamie. Luo a Klohnen (2005) tvrdí, že páry mají prokázanou podobnost v postojích, ale ne v osobnostní rovině.

Při sběru dat se začaly odkrývat limity, který tento výzkum má. První limit souvisí s dostupností a ochotou respondentů. Věkový limit byl ohraničen od 20-35 let. Prvotně se věková hranice zdála nastavena dobře (i vzhledem k pozdějšímu vyhodnocování dat). Kdyby bylo potřeba víc podrobně pracovat s *NEO Osobnostním inventářem*, nebyl by to takový problém kvůli vyhodnocování zvláště mužů do 21 let a zvláště nad 21 let.

Větším limitem se v rámci sběru dat ukázal rozsah celkového dotazníku. Dotazník se skládá z 240 položek NEO a následně 16 položek z ISM. Pro mnohé respondenty bylo odrazující pouhé číslo položek, a proto vůbec dotazník nevyplnili, nebo ho začali vyplňovat a nedokončili (víme z jejich sdělení v komentářích). Toto byl limit, se kterým nebylo vůbec počítáno, a byl velmi překvapující pro všechny zapojené do sběru dat.

V respondentech budil počet položek na tolik vášně, že to byla jediná věc, na kterou se ozyvali a vytýkali. Z toho důvodu bylo nakonec nasbíráno jen 95 respondentů, i přes rozsáhlé snahy o publikování dotazníku do všech možných věkově odpovídajících skupin. Počet respondentů nebyl navýšen ani po dalším měsíci. Limitem je tedy počet respondentů, který jsem očekávala větší a byl, pravděpodobně, způsoben rozsahem dotazníku.

Dalším limitem je, že rozšiřování o povědomí dotazníku, bylo zejména ve vysokoškolských skupinách. Respondenti byli zejména studenti ve věkové hranici 20-25 ($M = 24.57$; $SD = 3.42$). Můžeme se domnívat, že v partnerských preferencích hraje roli věk a vzdělání. Což mohlo také zkreslit data, protože 22letý vysokoškolsky vzdělaný muž bude mít pravděpodobně ještě jiné očekávání od vztahu než muž, kterému mu je 34 let. A jiné představy

může mít i vyučený 20 letý muž oproti 25 letému vysokoškolákovi. Zkušenosti s předešlými vztahy hrají roli v našich partnerských preferencích (Fletcher et al., 2000).

Tím můžeme mezi další limity zařadit fakt, že se dotazník nezajímal o předešlé či aktuální vztahy a partnery jako třeba u Varella Valentové et al. (2016). Jak již bylo zmíněno, předešlé vztahy mají vliv na formování budoucích partnerských preferencí a zároveň i na aktuální partnery a jejich hodnocení. Ale i aktuální partneři a vztahy ovlivňují představu o našich partnerských preferencích a uzpůsobujeme tomu naše preference a výběr (Büyükcan Tetik et al., 2017; Dijkstra & Barelds; 2010; Preotu & Turluc, 2013; Fletcher et al., 2000).

Po konzultaci s dr. Štěrbovou se vynořila otázka, jestli se neměla využít jedna stejná škála, jak na osobnostní rovinu, tak na partnerské preference. Zda by nebylo lepší využít na měření ideální partnerky také NEO. Nakonec k tomu nebylo přistoupeno (v důsledku již rozběhnutého sběru dat). Zároveň s limitem délky dotazníku se zdálo již nerealistické, že by se znovu nasbíral počet respondentů za krátký časový úsek. Přidání stejné verze NEO by znamenalo přes 480 položek.

Ke všemu NEO by nám dal pohled na ideální partnerku zejména z osobnostní perspektivy a ne dalších rovin, jako je tomu u ISM. V budoucím testování by ale bylo dobré sladit formu použitých testů nebo kombinaci na obou stranách – NEO i ISM na sebezpozování a posouzení partnerky. Nejen získávat pohled na jednu stranu. To je ale již téma na rozsáhlejší výzkum a jeho časovou realizaci.

V rámci statistické analýzy bylo zřejmé, že limitem výzkumu je i veliký nepoměr v počtu položek dvou škál. Počet položek NEO a počet položek ISM je velmi nevyvážený. NEO nám přinesl víc detailnější přehled o mužích, ale velmi omezený, co se týče hloubky poznání ideálních partnerek. Dále po statistické analýze se vykazovala jako problematická škála v ISM škála atraktivita, konkrétně položka FAD - dobrodružná. Vzhledem k teoretické části se zdála škála atraktivita jako bezproblémová a nejsilnější, co se týče teoretického základu.

Naopak mezi silné stránky výzkumu patří to, že zjištění o partnerských preferencích není jen o požadavcích na ženu z pohledu biologických a sociálních potřeb mužů, ale zároveň propojují rovinu osobnostních charakteristik mužů. Výzkum lépe prozkoumal, jestli se požadavky mužů na ženy liší podle jejich osobnostních charakteristik nebo zda tyto charakteristiky nehrají roli v jejich partnerských preferencích.

V rámci dalšího testování dané problematiky by bylo zajímavé sesbírat i pohled žen. Další možnou alternativou by bylo zapojit osobnostní dotazník i pro ženy a získat představu o jejich partnerských preferencích. Zajímavé doporučení pro následující výzkumy – zapojit otázku na předchozí vztah, sesbírat i stranu žen

Pro budoucí výzkumy by bylo lepší zjišťovat i předešlé vztahy, protože víme, že vliv bývalého partnera hraje roli v budoucích vztazích. Když například měli partnera s vyšším skórem na škále otevřenost vůči zkušenosti, tak už i jejich ideální představa tím byla ovlivněna – v tomto případě pozitivně, že by ideální partnerka měla mít taky vyšší skóre na škále otevřenost vůči zkušenosti (Dijkstra & Barelds, 2010).

Reganová (1998) uvádí, že muži více sleví ze svých ideálních standardů než ženy. Do budoucna by bylo zajímavé porovnat jejich preference se skutečnými vztahy z hlediska skutečného slevení z jejich standardů.

Dalším zajímavým výzkumem do budoucna by bylo, zda muži skutečně skórují ideální partnerky podle sebe samého, jak tomu bylo u Figuereda et al. (2006).

V budoucích výzkumech by bylo dobré se také zaměřit na to, jako roli ve volbě ideálních partnerek hraje mate value – partnerská sebehodnota. Doposud byla vytvořena škála Csajbók et al. (2019), ale ukázalo se, že spíš měřila self-perception než mate value.

Závěrem můžeme říct, že osobnost v partnerských preferencích nemusí hrát takovou roli, jako se domníváme. Bylo přikloněno k hypotézám a to k H1: *Muži s vyšším faktorem **Prívěťivost** v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s vyšším faktorem **Vřelost***, kde byl dokázán statisticky významný vztah, H4: *Muži s vyšším faktorem **Extraverze** v NEO, budou signifikantně méně preferovat u partnerky faktor **Atraktivita***, kde se odhalil statisticky významný vztah a H2: *Muži s nižším faktorem **Otevřenost vůči zkušenosti** v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s nižším faktorem **Status***, kde byl téměř prokázán statisticky významný vztah.

8. Závěr

Diplomová práce si kladla za cíl přinést pohled na osobnostní charakteristiky mužů v propojení s jejich partnerskými preferencemi u ideálních partnerek.

V literárně přehledové části byly představeny nejdůležitější poznatky k tématu partnerské preference a osobnostní charakteristiky. První kapitola objasnila, jaké charakteristiky vyhledávají muži u žen, co považují za důležité a podle čeho volí. K problematice je přistupováno z hlediska evolučního, psychologického a sociálního. Na základě rešerše je u mužů prokázáno, že pro muže jsou u žen důležité fyzické znaky, ale zároveň nepokrývají celé partnerské preference. Věnovali jsme se nenáhodnému párování a zejména teorii homogamie, která je nejsilnější teorií v partnerských preferencích (Botwin et al., 1997; Dijkstra & Barelds, 2010; Eastwick et al., 2011; Furnham, 2009; Herbst et al., 2003; Klohnen & Luo, 2003; Murray et al., 1996; Reganová et al., 2000; Štěrbová et al., 2017).

V rámci druhé kapitoly bylo pracováno s pětifaktorovou teorií v souvislosti s partnerskými preferencemi a výběrem. Představili jsme, jak vypadá česká populace mužů z hlediska pětifaktorové teorie a jak se liší i od dalších skupin – zejména oproti ženám. Na základě představení výzkumů, které pracují s osobnostními charakteristikami a partnerskými preferencemi či výběrem bylo umožněno přejít k výzkumné části, která z těchto poznatků vychází.

Výzkumná část se skládala ze dvou testů – NEO a ISM, které byly zadány 95 mužům a poté statisticky vyhodnoceny pro ověření hypotéz. Hypotézy byly tyto:

H1: *Muži s vyšším faktorem **Přívětivost** v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s vyšším faktorem **Vřelost**.* H2: *Muži s nižším faktorem **Otevřenost vůči zkušenosti** v NEO, budou signifikantně více preferovat partnerky s nižším faktorem **Status**.* H3: *Muži s nízkým faktorem **Neuroticismus** v NEO, budou signifikantně více preferovat u partnerky faktor **Vřelost**.* H4: *Muži s vyšším faktorem **Extraverze** v NEO, budou signifikantně méně preferovat u partnerky faktor **Atraktivita**.* H5: *Muži s vyšším faktorem **Svědomitost** v NEO, budou signifikantně více preferovat u partnerky faktor **Status**.*

Pro vyhodnocení hypotéz byla využita lineární regrese, která odhalila statisticky významný vliv škály **přívětivost** na škálu **vřelost**, $b = 1.88$, $\beta = 0.24$, $SE = 0.76$, $p = 0.019$ se slabým efektem $R^2 = .058$. Dále škála **extraverze** u mužů predikovala 4,9% preferenci škály **atraktivita**. Lineární regrese, $b = 1.93$, $\beta = 0.22$, $SE = 0.88$, $p = 0.03$, odhalila statisticky

významný vztah mezi škálou **extraverze** a škálou **atraktivita**. Lineární regrese také prokázala téměř statisticky významný vliv škály **otevřenost vůči zkušenosti** na škálu **status**, $b = 1.05$, $\beta = 0.20$, $SE = 0.54$, $p = 0.05$ se slabým efektem $R^2 = .04$.

Přínosem tohoto výzkumu je, že došlo k ověření některých známých tvrzení o partnerské preferenci. Dané poznatky by mohly být využity ale i v praktickém ohledu. Například u online seznamovacích aplikací, kde si lidé vyjadřují sympatie zejména podle vzhledu a informací, které zveřejní na svém profilu. Tyto aplikace by mohly zapojit zkrácené verze NEO a ISM a optimalizovat algoritmy s nabídkou potencionálních partnerek a partnerů. A to i vzhledem k tomu, že muži skórují ideální partnerky podle sebe samého (Figueredo et al., 2006). Budoucí směřování se může na toto právě zaměřit a počítat s tím i v rámci sbírání dat o lidech na seznamovací aplikace.

V rámci budoucího výzkumu v dané oblasti by bylo dobré zahrnout i druhou stranu – ženy, popřípadě a i další vzorek neheterosexuálních osob. V budoucích výzkumech by se mělo i více počítat s mate value – partnerskou sebehodnotou, kterou představila druhá kapitola. Již bylo zmíněno, že je v daném téma těžké oddělit self-perception od mate value (Csajbók et al., 2019) a s tím by mohly pracovat budoucí výzkumy.

Muži více sleví ze svých ideálních standardů než ženy (Reganová, 1998). To by mohlo být zajímavé prozkoumat do budoucna – slevení ze standardů ve vytvořených vztazích z pohledu žen a mužů a tím i víc získávat informace o jejich předešlých a aktuálních vztazích. V neposlední řadě by v budoucnu měly být použity kratší testy, které by více motivovaly respondenty, a minimalizovali nežádoucí proměnné ze strany respondentů v podobě únavy či regresi k průměru a dalších..

Daný výzkum i přes řadu limitů přinesl přehled aktuálního postoje v českém vzorku heterosexuálních mužů k partnerské preferenci ideálních partnerek. Na otázku, zda osobnostní charakteristiky ovlivňují partnerskou preferenci u ideálních partnerek, můžeme říct, že osobnostní rovina hraje roli, ale v některých ohledech je zanedbatelná v porovnání s dalšími charakteristikami, okolnostmi a zkušenostmi, které v tomto ohledu hrají také roli.

Reference

- American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.)*. <https://doi.org/10.1037/0000165-000>
- Asendorpf, J. B., Penke, L., & Back, M. D. (2011). From dating to mating and relating: Predictors of initial and long-term outcomes of speed-dating in a community sample. *European journal of personality, 25*(1), 16-30. <https://doi.org/10.1002/per.768>
- Alvarez, L., & Jaffe, K. (2004). Narcissism Guides Mate Selection: Humans Mate Assortatively, as Revealed by Facial Resemblance, following an Algorithm of “Self Seeking Like”. *Evolutionary psychology, 2*(1), 147470490400200. <https://doi.org/10.1177/147470490400200123>
- Barelds, D. P. H. (2005). Self and partner personality in intimate relationships. *European journal of personality, 19*(6), 501-518. <https://doi.org/10.1002/per.549>
- Bártová, K., Novák, O., Weiss, P., & Klapilová, K. (2021). Personality traits and sociosexual orientation are related to sexual inhibition and sexual excitation scales: Evidence from the Czech Republic. *Personality and individual differences, 171*, 110468. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110468>
- Botwin, M. D., Buss, D. M., & Shackelford, T. K. (1997). Personality and Mate Preferences: Five Factors In Mate Selection and Marital Satisfaction. *Journal of personality, 65*(1), 107-136. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1997.tb00531.x>
- Boxerová, C. M. F. (2012). *Predicting Spouse Preferences* [University of Iowa]. <https://doi.org/10.17077/etd.dyheat3x>
- Burriss, R. P., Welling, L. L. M., & Puts, D. A. (2011). Men’s attractiveness predicts their preference for female facial femininity when judging for short-term, but not long-term, partners. *Personality and individual differences, 50*(5), 542-546. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2010.11.022>
- Buss, D. M., & Barnes, M. (1986). Preferences in Human Mate Selection. *Journal of personality and social psychology, 50*(3), 559-570. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.50.3.559>
- Buss, D. M., & Schmitt, D. P. (1993). Sexual Strategies Theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological review, 100*(2), 204-232. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.100.2.204>

- Büyükcan Tetik, A., Campbell, L., Finkenauer, C., Karremans, J. C. T. M., & Kappen, G. (2017). Ideal standards, acceptance, and relationship satisfaction: Latitudes of differential effects. *Frontiers in psychology*, 8, 1691-1691. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01691>
- Csajbók, Z., & Berkics, M. (2017). Factor, factor, on the whole, who's the best fitting of all? Factors of mate preferences in a large sample. *Personality and individual differences*, 114, 92. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.03.044>
- Csajbók, Z., Havlíček, J., Demetrovics, Z., & Berkics, M. (2019). Self-Perceived Mate Value Is Poorly Predicted by Demographic Variables. *Evolutionary psychology*, 17(1), 1474704919829037-1474704919829037. <https://doi.org/10.1177/1474704919829037>
- Csajbók, Z. (2020). *Mate preferences and their integration to mate choice*. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta.
- Csajbók, Z., Berkics, M., & Havlíček, J. (2022). Meeting minimum mate preference thresholds can be more important than the overall score. *Personality and individual differences*, 195, 111675. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111675>
- Cunningham, S. J., & Russell, P. A. (2004). The influence of gender roles on evolved partner preferences. *Sexualities, evolution & gender*, 6(2-3), 131-150. <https://doi.org/10.1080/14616660412331332909>
- Dachsová, K. (2020). *Imprinting-like efekt a homogamie v temperamentu*. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta.
- Dijkstra, P., & Barelds, D. P. H. (2010). Perceptions of Ideal and Former Partners' Personality and Similarity. *Interpersona: an international journal on personal relationships*, 4(2), 194-212. <https://doi.org/10.5964/ijpr.v4i2.49>
- Dijkstra, P., Barelds, D. P. H., Groothof, H. A. K., Ronner, S., & Nauta, A. P. (2012). Partner Preferences of the Intellectually Gifted. *Marriage & family review*, 48(1), 96-108. <https://doi.org/10.1080/01494929.2011.628779>
- Doosje, B., Rojahn, K., & Fischer, A. (1999). Partner preferences as a function of gender, age, political orientation and level of education. *Sex roles*, 40(1-2), 45-60. <https://doi.org/10.1023/A:1018826300179>

- Dyrenforth, P. S., Kashy, D. A., Donnellan, M. B., & Lucas, R. E. (2010). Predicting relationship and life satisfaction from personality in nationally representative samples from three countries: The relative importance of actor, partner, and similarity effects. *Journal of personality and social psychology, 99*(4), 690-702. <https://doi.org/10.1037/a0020385>
- Eagly, A. & Wood, W. (2016). Social Role Theory of Sex Differences. [10.1002/9781118663219.wbegss183](https://doi.org/10.1002/9781118663219.wbegss183).
- Eastwick, P. W., Finkel, E. J., & Eagly, A. H. (2011). When and Why Do Ideal Partner Preferences Affect the Process of Initiating and Maintaining Romantic Relationships?. *Journal of personality and social psychology, 101*(5), 1012-1032. <https://doi.org/10.1037/a0024062>
- Eastwick, P. W., Luchies, L. B., Finkel, E. J., & Hunt, L. L. (2014). The Predictive Validity of Ideal Partner Preferences: A Review and Meta-Analysis. *Psychological bulletin, 140*(3), 623-665. <https://doi.org/10.1037/a0032432>
- Figueredo, A. J., Sefcek, J. A., & Jones, D. N. (2006). The ideal romantic partner personality. *Personality and individual differences, 41*(3), 431-441. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.02.004>
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., Thomas, G., & Giles, L. (1999). Ideals in Intimate Relationships. *Journal of personality and social psychology, 76*(1), 72-89. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.1.72>
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., & Thomas, G. (2000). Ideals, Perceptions, and Evaluations in Early Relationship Development. *Journal of personality and social psychology, 79*(6), 933-940. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.6.933>
- Furnham, A. (2009). Sex differences in mate selection preferences. *Personality and individual differences, 47*(4), 262-267. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.03.013>
- Goodwin, R. (1990). Sex differences among partner preferences: are the sexes really very similar?. *Sex roles, 23*(9-10), 501-513. <https://doi.org/10.1007/BF00289765>
- Goodwin, R., & Tinker, M. (2002). Value priorities and preferences for a relationship partner. *Personality and individual differences, 32*(8), 1339-1349. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00122-2](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00122-2)

- Havlíček, J., Třebický, V., Valentova, J. V., Kleisner, K., Akoko, R. M., Fialová, J., Jash, R., Kočnar, T., Pereira, K. J., Štěrbová, Z., Varella, M. A. C., Vokurková, J., Vunan, E., & Roberts, S. C. (2016). Men's preferences for women's breast size and shape in four cultures. *Evolution and human behavior*, 38(2), 217-226. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2016.10.002>
- Herbst, K. C., Gaertner, L., & Insko, C. A. (2003). My Head Says Yes but My Heart Says No. *Journal of personality and social psychology*, 84(6), 1206-1219. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.6.1206>
- Holzleitner, I. J., & Perrett, D. I. (2017). Women's Preferences for Men's Facial Masculinity: Trade-Off Accounts Revisited. *Adaptive human behavior and physiology*, 3(4), 304-320. <https://doi.org/10.1007/s40750-017-0070-3>
- Howard, J. A., Blumstein, P., & Schwartz, P. (1987). Social or Evolutionary Theories?. *Journal of personality and social psychology*, 53(1), 194-200. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.53.1.194>
- Hřebíčková, M., Costa, P. T., & McCrae, R. R. (2004). *NEO osobnostní inventář: (podle NEO-PI-R P.T.Costy a R.R.McCraee)*. Testcentrum.
- Hřebíčková, M., In: Blatný, M. (2010a). *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Grada Publishing.
- Hřebíčková, M. (2010b). The Five-Factor nonverbal personality questionnaire in the Czech context. *Studia Psychologica*, 52(3), 165–177.
- Hřebíčková, M., & Jelínek, M. (2019). Neo osobnostní inventář 3: základní psychometrické charakteristiky české verze NEO-PI-3. *Československá psychologie*, 63(2), 160-176.
- Klohnen, E. C., & Luo, S. (2003). Interpersonal Attraction and Personality. *Journal of personality and social psychology*, 85(4), 709-722. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.4.709>
- Kučerová, R., Csajbók, Z., & Havlíček, J. (2018). Coupled individuals adjust their ideal mate preferences according to their actual partner. *Personality and individual differences*, 135, 248-257. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.07.019>
- Kurzban, R., & Weeden, J. (2005). HurryDate: Mate preferences in action. *Evolution and human behavior*, 26(3), 227-244. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2004.08.012>

- Li, N. P., Bailey, J. M., Kenrick, D. T., & Linsenmeier, J. A. W. (2002). The Necessities and Luxuries of Mate Preferences. *Journal of personality and social psychology*, *82*(6), 947-955. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.947>
- Little, A. C., Jones, B. C., Feinberg, D. R., & Perrett, D. I. (2014). Men's strategic preferences for femininity in female faces. *The British journal of psychology*, *105*(3), 364-381. <https://doi.org/10.1111/bjop.12043>
- Liu, J. H., Campbell, S. M., & Condie, H. (1995). Ethnocentrism in dating preferences for an American sample: The ingroup bias in social context. *European journal of social psychology*, *25*(1), 95-115. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420250108>
- Locke, K. D., Mastor, K. A., Macdonald, G., Barni, D., Morio, H., Reyes, J. A. S., Vargas-flores, J. de J., Ibáñez-reyes, J., Kamble, S., & Ortiz, F. A. (2020). Young adults' partner preferences and parents' in-law preferences across generations, genders, and nations. *European journal of social psychology*, *50*(5), 903-920. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2662>
- Luo, S., & Klohnen, E. C. (2005). Assortative Mating and Marital Quality in Newlyweds. *Journal of personality and social psychology*, *88*(2), 304-326. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.2.304>
- Luo, S. (2009). Partner selection and relationship satisfaction in early dating couples: The role of couple similarity. *Personality and individual differences*, *47*(2), 133-138. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.02.012>
- Luo, S., & Zhang, G. (2009). What Leads to Romantic Attraction: Similarity, Reciprocity, Security, or Beauty? Evidence From a Speed-Dating Study. *Journal of personality*, *77*(4), 933-964. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2009.00570.x>
- March, E., Van Doorn, G., & Grieve, R. (2018). Netflix and Chill? What Sex Differences Can Tell Us About Mate Preferences in (Hypothetical) Booty-Call Relationships. *Evolutionary psychology*, *16*(4), 1474704918812138-1474704918812138. <https://doi.org/10.1177/1474704918812138>
- Mccrae, R. R., Martin, T. A., Hrebicková, M., Urbánek, T., Boomsma, D. I., Willemsen, G., & Costa Jr, P. T. (2008). Personality Trait Similarity Between Spouses in Four Cultures. *Journal of personality*, *76*(5), 1137-1164. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2008.00517.x>

- Meltzer, A. L., McNulty, J. K., Jackson, G. L., & Karney, B. R. (2014). Men Still Value Physical Attractiveness in a Long-Term Mate More Than Women: Rejoinder to Eastwick, Neff, Finkel, Luchies, and Hunt (2014). *Journal of personality and social psychology*, *106*(3), 435-440. <https://doi.org/10.1037/a0035342>
- Mirfazeli, F. S., Lai, M. -chuan, Memari, A., Rajab, A., Shafizadeh, M., Zarei, S., Shariat, S. V., Fashi, M. H., Barzegary, E., & Vahabie, A. -hossein. (2021). Short-term and long-term mate preference in men and women in an Iranian population. *Scientific reports*, *11*(1), 20752-20752. <https://doi.org/10.1038/s41598-021-99653-7>
- Morry, M. M. (2005). Relationship satisfaction as a predictor of similarity ratings: A test of the attraction-similarity hypothesis. *Journal of Social and Personal Relationships*, *22*(4), 561–584. <https://doi.org/10.1177/0265407505054524>
- Morry, M. M., Kito, M., & Ortiz, L. (2011). The attraction-similarity model and dating couples: Projection, perceived similarity, and psychological benefits. *Personal relationships*, *18*(1), 125-143. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2010.01293.x>
- Murray, S. L., Holmes, J. G., & Griffin, D. W. (1996). The Benefits of Positive Illusions. *Journal of personality and social psychology*, *70*(1), 79-98. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.1.79>
- Powers, E. A. (1971). Thirty Years of Research on Ideal Mate Characteristics: What Do We Know?. *International journal of sociology of the family*, *1*(2), 207-215.
- Preotu, I. -diana, & Turliuc, N. (2013). How do people choose their intimate partners? The Ideal Standards Model in Romantic Relationships – some answers and questions. *Psihologia Sociala*, (31), 61-73.
- Reganová, P. C. (1998). What if You Can't Get What You Want? Willingness to Compromise Ideal Mate Selection Standards as a Function of Sex, Mate Value, and Relationship Context. *Personality & social psychology bulletin*, *24*(12), 1294-1303. <https://doi.org/10.1177/01461672982412004>
- Reganová, P. C., Levin, L., Sprecher, S., Christopher, F. S., & Gate, R. (2000). Partner Preferences. *Journal of psychology and human sexuality*, *12*(3), 1-21. https://doi.org/10.1300/J056v12n03_01

- Reganová, P. C., & Joshi, A. (2003). Ideal Partner Preferences Among Adolescents. *Social behavior and personality*, 31(1), 13-20. <https://doi.org/10.2224/sbp.2003.31.1.13>
- Schmitt, D. P., Shackelford, T. K., & Buss, D. M. (2001). Are men really more 'oriented' toward short-term mating than women? A critical review of theory and research. *Psychology, evolution & gender*, 3(3), 211-239. <https://doi.org/10.1080/14616660110119331>
- Schwartz, C. R., & Graf, N. L. (2009). Assortative matching among same-sex and different-sex couples in the United States, 1990-2000. *Demographic research*, 21, 843-878. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2009.21.28>
- Smith, C. A., Konik, J. A., & Tuve, M. V. (2011). In Search of Looks, Status, or Something Else? Partner Preferences Among Butch and Femme Lesbians and Heterosexual Men and Women. *Sex roles*, 64(9-10), 658-668. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9861-8>
- Sprecher, S., & Reganová, P. C. (2002). Liking some things (in some people) more than others: Partner preferences in romantic relationships and friendships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19(4), 463–481. <https://doi.org/10.1177/0265407502019004048>
- Štěrbová, Z., & Havlíček, J. (2017): Sexuální imprinting v komparativní perspektivě v *Člověk a jeho mozek, mysl a její nemoc*, Ed. Horáček, J., Höschl, C., Kesner, L., & Španiel, F. Galén. ISBN 978-80-7492-283-1
- Štěrbová, Z., Bártová, K., Martinec Nováková, L., Varella, M. A. C., Havlíček, J., & Valentova, J. V. (2017). Assortative mating in personality among heterosexual and male homosexual couples from Brazil and the Czech Republic. *Personality and individual differences*, 112, 90-96. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.02.036>
- Štěrbová, Z. (2019). *Asortativní párování u člověka*. Dizertační práce (Ph.D.)--Univerzita Karlova. 1. lékařská fakulta, 2019.
- Štěrbová, Z., Bártová, K., Martinec Nováková, L., Varella, M. A. C., Havlíček, J., & Valentova, J. V. (2021). Relationship quality is influenced by actor and partner effects but not by similarity and discrepancy effects: A study of Brazilian and Czech populations. *Personality and individual differences*, 168, 110250. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110250>
- Toro-morn, M., & Sprecher, S. (2003). A Cross-cultural Comparison of Mate Preferences among University Students; The United States Vs. The People's Republic of China (PRC). *Journal of comparative family studies*, 34(2), 151-170. <https://doi.org/10.3138/jcfs.34.2.151>

Varella Valentova, J., Štěrbová, Z., Bártová, K., & Corrêa Varella, M. A. (2016). Personality of ideal and actual romantic partners among heterosexual and non-heterosexual men and women: A cross-cultural study. *Personality and individual differences, 101*, 160-166. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.05.048>

Weiss, P., In: Šulová, L., Fait, T., & Weiss, P. (2011). *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Maxdorf.

Zentner, M. (2005). Ideal Mate Personality Concepts and Compatibility in Close Relationships. *Journal of personality and social psychology, 89*(2), 242-256. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.89.2.242>

Zentner, M., & Eagly, A. H. (2015). A sociocultural framework for understanding partner preferences of women and men: Integration of concepts and evidence. *European review of social psychology, 26*(1), 328-373. <https://doi.org/10.1080/10463283.2015.1111599>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Zastoupení dle věku

Tabulka 2 Deskriptivní statistika a Pearsonova korelace

Seznam příloh

Úvodní seznámení s dotazníkem

Ukázka z dotazníku z oddílu NEO a oddílu ISM

Dotazník na osobnostní charakteristiky a výběr ideálního partnera

Dobrý den,

jmenuji se Monika Mašková a jsem studentkou psychologie na FF UK. Dotazník, který se chystáte vyplnit, je součástí mé diplomové práce. Vyplnění dotazníku je anonymní a kdykoliv můžete vyplňování přerušit a nepokračovat. Vaše odpovědi budou anonymně zpracovány jen pro účely mé diplomové práce.

Podmínky pro vyplnění: heterosexuální muž ve věku 20-35 let.

Dotazník má dvě části. Nejdříve Vás čeká inventář o 240 výpovědích, kterými byste mohli popsat sami sebe. Druhá část je kratší - obsahuje pouze 16 položek, kde vyjádříte na škále, jak je pro vás daná položka důležitá u vaší partnerky.

V případě jakýchkoli dotazů se na mě můžete obrátit na emailu: _____

Příloha 2 Ukázka z dotazníku z oddílu NEO a oddílu ISM

První část

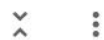
Přečtěte si pozorně každou výpověď uvedenou v seznamu položek a posuďte, do jaké míry Vás vystihuje. Vždy si pozorně přečtěte každou výpověď a co možná nejpřesněji se popište.

Obvykle si nedělám starosti. *

	1	2	3	4	5	
Vůbec nevystihuje	☐	☐	☐	☐	☐	Úplně vystihuje

Mám opravdu rád většinu lidí, s kterými se setkávám. *

Druhá část

Nyní je před Vámi druhá část, která obsahuje 16 položek. Postupně se Vám budou ukazovat vlastnosti partnerky. Zamyslete se, jak jsou pro Vás tyto vlastnosti partnerky důležité a vyberte na škále.

Kreativní *

	1	2	3	4	5	
Vůbec pro mě není důležité	☐	☐	☐	☐	☐	Velmi pro mě důležité

Podporující *